

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»

Навчально – науковий інститут економіки
Фінансово-економічний факультет
Кафедра міжнародних відносин і аудиту

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
кваліфікаційної роботи ступеню магістра
(бакалавра, магістра)

Студента Попової Євгенії Ігорівни
(ПІБ)

академічної групи 071М-23з-1
(шифр)

спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(код і назва спеціальності)

за освітньо-професійною програмою «Облік і аудит»
(офіційна назва)

на тему: «Аналітично-інформаційний аналіз процесу формування фінансової звітності (на прикладі Головного управління Держпродспоживслужби в Дніпропетровській області)»

(назва за наказом ректора)

	Прізвище, ініціали	Оцінка	Підпис
Керівник роботи	Усатенко О.В.		

Рецензент			
-----------	--	--	--

Нормоконтроль	Усатенко О.В.		
---------------	---------------	--	--

Дніпро

2024

ЗАТВЕРДЖЕНО:
завідувач кафедри
міжнародних відносин і аудиту

Пашкевич М.С.
(підпис) (прізвище, ініціали)

«__» _____ року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу
ступеню роботи ступеню **магістра**

(бакалавра, магістра)

Студенту Поповій Є.І. академічної групи 071М-23з-1
(прізвище та ініціали) (шифр)

спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

(код і назва спеціальності)

за освітньо-професійною програмою «Облік і аудит»

(офіційна назва)

на тему:

«Аналітично-інформаційний аналіз процесу формування фінансової звітності (на прикладі Головного управління Держпродспоживслужби в Дніпропетровській області)»

затверджену наказом ректора НТУ «Дніпровська політехніка» від _____

№ _____

Розділ	Зміст	Термін
1	ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ АНАЛІЗ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ	30.09.2024 р.
2	ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ	31.10.2024 р.
3	ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА КОНТРОЛЮ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ	30.11.2024 р.

Завдання видано

_____ (підпис керівника)

Усатенко О.В.
(прізвище, ініціали)

Дата видачі 01.09.2024 р.

Дата подання до екзаменаційної комісії 02.12.2024 р.

Прийнято до виконання

_____ (підпис)

Попова Є.І.
(прізвище, ініціали)

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка: 78 с., 12 рис., 13 табл., 32 джерела, 2 додатки.

ДЕРЖАВНА УСТАНОВА, ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ, БАЛАНС, ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ, ЗВІТ ПРО РУХ ГРОШОВИХ КОШТІВ, ЗВІТ ПРО ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ, МЕТОДИКА, АНАЛІЗ, КОНТРОЛЬ, ВНУТРІШНІЙ АУДИТ.

Предмет дослідження - аналітично-інформаційні методи і підходи, які використовуються при формуванні фінансової звітності.

Об'єкт дослідження - процес формування та контролю фінансової звітності Головного управління Держпродспоживслужби в Дніпропетровській області.

Мета роботи - полягає в комплексному аналізі процесу фінансової звітності та визначенні шляхів його оптимізації з урахуванням аналітичних та інформаційних інструментів для покращення якості фінансових звітів.

Розглянуто характеристику діяльності установи. Проведено аналіз діяльності бюджетної установи та теоретичних засад процесу формування фінансової звітності. Розглянуті форми та призначення форм фінансової звітності, а також методика складання Балансу та Звіту про фінансовий стан. Вивчено основні завдання, принципи та види контролю бюджетної установи. Розглянуто методика та оцінку контролю фінансової звітності. Надані пропозиції щодо удосконалення організації та методики формування фінансової звітності.

Результати та їх новизна - розробка інноваційних підходів до процесу формування фінансової звітності, застосуванні нових аналітично-інформаційних методів та рекомендацій для оптимізації цього процесу в контексті даної установи.

Практичне значення результатів роботи полягає в удосконаленні процесу формування фінансової звітності, що сприяє підвищенню ефективності, прозорості, відповідності нормативним вимогам і управлінському контролю в Головному управлінні Держпродспоживслужби, а також може бути застосовано в інших державних установах.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ АНАЛІЗ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ	9
1.1. Характеристика діяльності Головного управління Держпродспожислужби в Дніпропетровській області	9
1.2. Аналіз діяльності Головного управління Держпродспожислужби в Дніпропетровській області	13
1.3. Нормативно-правове забезпечення діяльності Головного управління Держпродспожислужби в Дніпропетровській області	25
Висновки до розділу 1	28
РОЗДІЛ 2 ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ	30
2.1. Склад, форми та призначення форм фінансової звітності	30
2.2. Методика складання форми № 1-дс «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»	36
2.3. Методика складання форми № 2-дс «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)»	42
Висновки до розділу 2	46
РОЗДІЛ 3 ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА КОНТРОЛЮ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ	48
3.1. Організаційні засади контролю фінансової звітності бюджетного підприємства	48
3.2. Методика контролю та оцінка результатів контролю	53
3.3. Удосконалення організації та методики формування фінансової звітності	58
Висновки до розділу 3	62
ВИСНОВКИ	64

	5
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	66
ДОДАТКИ	72

ВСТУП

Актуальність теми. Актуальність аналізу процесу формування фінансової звітності зумовлена необхідністю покращення якості та ефективності фінансової звітності в умовах сучасних змін у державному управлінні та фінансах. Зростання вимог до прозорості використання державних коштів, а також вдосконалення системи фінансового обліку та контролю в Україні робить важливим своєчасне і точне формування фінансових звітів. Водночас, застосування новітніх аналітичних і інформаційних методів дозволяє оптимізувати процес збору і обробки фінансової інформації, що є важливим для зменшення помилок і підвищення ефективності фінансового управління.

Актуальність також зумовлена необхідністю адаптації фінансових процесів до міжнародних стандартів, що вимагає використання інноваційних технологій для покращення якості звітності. Особливе значення це має для державних установ, таких як Головне управління Держпродспоживслужби в Дніпропетровській області, де важливо забезпечити відповідність законодавчим вимогам і підвищити ефективність управління публічними фінансами.

Проблеми теоретичних основ та методичних підходів до вдосконалення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності досліджуються обмеженим колом науковців, серед яких можна виокремити Ю.А. Верига, Р.Т. Дзогу, П.Й. Атамаса, С.В. Свірко, І.Т. Ткаченка та інших. Вони аналізують напрямки реформування системи бухгалтерського обліку в державному секторі, які повинні сприяти покращенню управління державними фінансами, раціональному складанню кошторисів, а також вдосконаленню планування та контролю бюджетних коштів. Це є важливою умовою для приведення сучасного обліку в державному секторі до міжнародних стандартів.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є комплексний аналіз процесу фінансової звітності та визначенні шляхів його оптимізації з урахуванням

аналітичних та інформаційних інструментів для покращення якості фінансових звітів.

Для досягнення визначеної мети дипломного дослідження передбачається вирішення наступних завдань:

- розглянути характеристику діяльності установи;
- провести аналіз діяльності бюджетної установи та теоретичних засад процесу формування фінансової звітності;
- оглянути основні нормативні акти та їх регулювання;
- розглянути форми та призначення форм фінансової звітності, а також методику складання Балансу та Звіту про фінансовий стан;
- вивчити основні завдання, принципи та види контролю бюджетної установи;
- розглянути методику та оцінку контролю фінансової звітності;
- надати пропозиції щодо удосконалення організації та методики формування фінансової звітності.

Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи є фінансова звітність Головного управління Держпродспоживслужби в Дніпропетровській області.

Предметом дослідження є аналітично-інформаційні методи і підходи, які використовуються при формуванні фінансової звітності установи.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети та вирішення поставлених завдань були використані такі методи:

документальний аналіз – вивчення внутрішніх звітів, нормативно-правових актів, методичних рекомендацій, які регулюють процес формування фінансової звітності;

емпіричний метод – збір фактичних даних із діяльності установи для аналізу облікових операцій і фінансових звітів;

порівняння – дозволяє отримати чітке уявлення про рівень відповідності звітності вимогам, виявити проблемні аспекти її формування та визначити шляхи вдосконалення;

нормативний метод – аналіз відповідності даних фінансової звітності вимогам нормативно-правової бази;

індукція – побудова висновків шляхом переходу від загальних теоретичних положень до конкретних ситуацій.

Наукова новизна включає комплексне дослідження методики впровадження програмного забезпечення для мінімізації ручної праці, зниження помилок і пришвидшення звітності, використанні QR-кодів для інвентаризації та автоматизоване нарахування амортизації, автоматизація обліку дебіторської та кредиторської заборгованості, програмному моніторингу витрат і відхилень від кошторису, створенні окремих систем для контролю цільових коштів, запровадженні регулярних перевірок і контролю, навчанню бухгалтерів і стандартизації процесів, забезпеченню доступу до звітності через електронні ресурси.

Практичне значення роботи полягає в удосконаленні процесу формування фінансової звітності, що сприяє підвищенню ефективності, прозорості, відповідності нормативним вимогам і управлінському контролю в Головному управлінні Держпродспоживслужби, а також може бути застосовано в інших державних установах.

Апробація результатів магістерської роботи. Результати дослідження доповідалися та обговорювалися на VII Всеукраїнської науково-практичної конференції «Бухгалтерський облік, контроль та аналіз в умовах інституційних змін», 31 жовтня 2024 р. на базі кафедри обліку і оподаткування Полтавського державного аграрного університету.

Публікації. За результатами досліджень опубліковано одна наукова праця – тези доповіді у збірниках матеріалів науково-практичної конференції.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ АНАЛІЗ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

1.1. Характеристика діяльності Головного управління Держпродспоживслужби в Дніпропетровській області

Держпродспоживслужба утворена відповідно до постанови КМУ від 10 вересня 2014 року № 442 «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» [1].

З метою забезпечення фінансування Держпродспоживслужби прийнято розпорядження КМУ від 27 січня 2016 року № 76-р [2]. Затверджено структуру апарату Держпродспоживслужби та погоджено її з Міністром аграрної політики та продовольства України. Штатний розпис та кошторис апарату Держпродспоживслужби затверджено за погодженням з Мінфіном.

Головне управління Держпродспоживслужби в Дніпропетровській області є регіональним підрозділом Державної служби України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів. Ця структура виконує важливі функції у сфері забезпечення безпеки харчових продуктів, ветеринарного контролю, захисту прав споживачів, санітарного та епідеміологічного благополуччя населення. Основні відомості про юридичну особу наведено в таблиці 1.1.

Діяльність Держпродспоживслужби в Дніпропетровській області спрямована на забезпечення безпеки і якості життя населення, попередження поширення хвороб і забезпечення захисту інтересів споживачів.

Таблиця 1.1

**Основні відомості про Головне управління Держпродспоживслужби в
Дніпропетровській області**

Відомість	Інформація
Назва організації	Головне управління Держпродспоживслужби в Дніпропетровській області
Код ЄДРПОУ	40359593
Тип організації	Державна установа
Основні функції	Контроль за безпечністю харчових продуктів, ветеринарний контроль, фітосанітарний контроль, захист прав споживачів, державний санітарний нагляд, інспекційна діяльність
Головна мета	Забезпечення безпеки харчових продуктів, захист здоров'я людей і тварин, контроль за дотриманням прав споживачів
Юридична адреса	Україна, 49006, Дніпропетровська обл., місто Дніпро, ВУЛИЦЯ ФІЛОСОФСЬКА, будинок 39 А
Керівник	Князюк Олександр Григорович
Контактна інформація	Телефон: +380685654639, Електронна пошта: info@dp.dpss.gov.ua
Офіційний веб-сайт	https://dp.dpss.gov.ua/
Підпорядкування	Державна служба України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів
Сфера діяльності	Дніпропетровська область
Правова основа діяльності	Закон України «Про основні принципи та вимоги до безпеки та якості харчових продуктів», Закон «Про захист прав споживачів»

Головне управління Держпродспоживслужби в Дніпропетровській області, виконуючи свої завдання, забезпечує реалізацію державної політики (рис. 1.1).

Рис. 1.1. Основні напрями реалізації державної політики Головного управління Держпродспоживслужби в Дніпропетровській області

Структура Головного управління Держпродспоживслужби в Дніпропетровській області (рис. 1.2.).

Головне управління виконує важливі функції, спрямовані на контроль за безпекою харчових продуктів, ветеринарним та фітосанітарним станом, захистом прав споживачів, що робить його ключовим органом у регіоні для забезпечення здоров'я і безпеки населення.

Установа здійснює нагляд на всіх етапах – від виробництва до реалізації харчових продуктів та товарів. Вона забезпечує перевірки не лише підприємств

харчової галузі, але й сфер тваринництва та рослинництва, що підвищує загальний рівень безпеки продукції.

Рис. 1.2. Структура Головного управління Держпродспоживслужби в Дніпропетровській області

Управління активно займається захистом прав споживачів, розглядає їхні скарги та контролює дотримання стандартів якості на ринку товарів і послуг. Це сприяє формуванню прозорих і справедливих умов на ринку для споживачів.

Завдяки державному санітарному нагляду і фітосанітарному контролю управління запобігає поширенню хвороб, шкідників і забруднень, які можуть загрожувати здоров'ю населення та екологічному стану регіону.

Регулярні перевірки і контроль з боку управління стимулюють підприємства дотримуватися стандартів безпеки і якості, що зменшує кількість правопорушень і випадків порушення прав споживачів.

Діяльність Головного управління має суттєве значення для забезпечення безпеки життєдіяльності у Дніпропетровській області, сприяючи збереженню здоров'я людей, захисту інтересів споживачів і підтримці високих стандартів безпеки у сфері харчових продуктів та послуг.

1.2. Аналіз діяльності Головного управління Держпродспожислужби в Дніпропетровській області

Головне управління виконує ключову роль у забезпеченні безпеки харчових продуктів, захисту здоров'я тварин і рослин, а також у захисті прав споживачів у регіоні. Організація здійснює контроль якості харчових продуктів, проводить інспекції підприємств, слідкує за санітарним та епідеміологічним станом. Завдяки своїм функціям управління запобігає поширенню інфекцій, забезпечує відповідність продукції стандартам та розглядає скарги споживачів.

При проведенні аналізу Кошторисних призначень КПКВК 1209010 «Керівництво та управління у сфері безпечності харчових продуктів та захисту споживачів» на 2023 рік в порівнянні з 2022 роком (таблиця 1.2) спостерігається зменшення фінансування по загальному фонду державного бюджету для придбання предметів, матеріалів, обладнання та інвентарю, а збільшення фінансування на:

- заробітну плату та нарахування на оплату праці;
- оплату послуг (крім комунальних);
- оплату тепlopостачання;
- оплату водopостачання та водовідведення;
- оплату електроенергії;
- оплата природного газу;
- оплата інших енергоносіїв.

Але при цьому слід зазначити, що збільшились тарифи на тепlopостачання, постачання електричної енергії та газопостачання.

Таблиця 1.2

Аналіз кошторисних призначень КПКВК 1209010 «Керівництво та управління у сфері безпеки харчових продуктів та захисту споживачів» на 2023 рік в порівнянні з 2022 роком

Показники	2022 рік	2023 рік	Порівняння кошторисних призначень за 2022-2023 роки, тис. грн.	Порівняння кошторисних призначень за 2022-2023 роки %
	Затверджено кошторисом на рік, тис. грн.	Затверджено кошторисом на рік, тис. грн.		
2111 «Заробітна плата»	56 898,0	60 425,6	+3 527,60	6,2%
2120 «Нарахування на оплату праці»	12 517,6	13 293,6	+776,0	6,2%
2210 «Предмети, матеріали, обладнання та інвентар»	2 132,0	1 732,0	-400,0	18,8%
2240 «Оплата послуг (крім комунальних)»	1 516,6	1 916,6	+400,0	26,37%
2250 «Видатки на відрядження»	87,1	87,1	0,0	0,0
2271 «Оплата тепlopостачання»	488,0	527,0	+39,0	8%
2272 «Оплата водopостачання та водовідведення»	30,0	32,4	+2,4	8%
2273 «Оплата електроенергії»	195,0	210,1	+ 15,1	7,74%
2274 «Оплата природного газу»	105,0	113,4	+8,4	8%
2275 «Оплата інших енергоносіїв»	10,0	11,3	+ 1,3	1,3%
2800 «Інші поточні видатки»	50,0	50,0	0,0	0,0

Аналіз використання коштів – це процес оцінки того, наскільки ефективно та раціонально були витрачені фінансові ресурси організації або відомства. Він допомагає виявити, чи досягнуті поставлені цілі, чи дотримано бюджетні обмеження і чи не було зловживань. Цей підхід допомагає виявити слабкі місця у фінансовій діяльності організації, поліпшити управління коштами та підвищити прозорість використання фінансів.

Таблиця 1.3

Аналіз використання коштів у 2022 році за КПКВК 1209010 «Керівництво та управління у сфері безпечності харчових продуктів та захисту споживачів»

Код (КПКВК)	Назва бюджетної програми	Затверджено на рік, грн.	Касові видатки за звітний період, грн.	Залишок коштів на кінець року, грн.	Очікувана економія до кінця року, грн.	Причини виникнення економії
1	2	3	4	5	6	7
ЗАГАЛЬНИЙ ФОНД						
2111	Заробітна плата	56 898 000,00	56 898 000,00	0,00	x	x
2120	Нарахування на оплату праці	12 342 600,00	12 342 600,00	0,00	x	x
2210	Предмети, матеріали, обладнання та інвентар	1 882 000,00	1 881 991,50	8,50	x	
2240	Оплата послуг (крім комунальних)	1 801 600,00	1 801 243,02	356,98	x	Залишок коштів пояснюється зарахуванням 29.12.2021 сум відшкодування орендарем вартості послуг з охорони приміщень
2250	Видатки на відрядження	87 100,00	87 043,68	56,32	x	
2271	Оплата теплопостачання	578 000,00	575 885,91	2 114,09	x	Залишок коштів пояснюється зарахуванням сум відшкодування орендарем вартості спожитого тепла
2272	Оплата водопостачання та водовідведення	30 000,00	28 961,28	1 038,72	x	
2273	Оплата електроенергії	255 000,00	252 155,41	2 844,59	x	Залишок коштів пояснюється зарахуванням сум відшкодування орендарем вартості електроенергії
2274	Оплата природного газу	105 000,00	104 638,03	361,97	x	
2275	Оплата інших енергоносіїв та інших комульних послуг	10 000,00	9 308,01	691,99	x	Залишок коштів пояснюється зарахуванням 29.12.2021 сум відшкодування орендарем вартості послуг з вивезення ТПВ
2800	Інші поточні видатки	40 000,00	38 870,27	1 129,73	x	
Всього		74 029 300,00	74 020 697,11	8 602,89	0,00	x
СПЕЦІАЛЬНИЙ ФОНД						
2111	Заробітна плата	6 060 000,00	6 027 392,50	x	x	x
2120	Нарахування на оплату праці	1 343 200,00	1 252 407,89	x	x	x

Продовження таблиці 1.3

2210	Предмети, матеріали, обладнання та інвентар	560 000,00	489 002,90	x	x	x
2240	Оплата послуг (крім комунальних)	1 190 000,00	1 049 545,18	x	x	x
2250	Видатки на відрядження	50 000,00	45 932,43	x	x	x
2271	Оплата тепlopостачання	450 000,00	324 510,10	x	x	x
2272	Оплата водopостачання та водовідведення	20 000,00	13 269,87	x	x	x
2273	Оплата електроенергії	251 600,00	177 802,71	x	x	x
2274	Оплата природного газу	115 600,00	62 608,45	x	x	x
2275	Оплата інших енергоносіїв та інших	10 000,00	1 600,00	x	x	x
2282	Окремі заходи по реалізації державних (регіональних) програм, не віднесені до заходів розвитку	16 000,00	15 660,00	x	x	x
2800	Інші поточні видатки	130 000,00	106 675,91	x	x	x
3110	Придбання обладнання і предметів	3 675 200,00	2 814 581,00	x	x	x
Всього		13 871 600,00	12 380 988,94	1 490 611,06	x	x

Середня заробітна плата доведена кошторисними призначеннями за 2022 рік на одну одиницю штатної чисельності склала 9,33 тис. грн., на 2023 рік середня заробітна плата доведена кошторисними призначеннями на одну одиницю штатної чисельності 9,91 тис. грн. Фактична середня заробітна плата на одного працюючого у 2022 році склала 14.00 тис. грн.

Таблиця 1.4

Надходження спеціального фонду державного бюджету склали по КПКВК 1209010 «Керівництво та управління у сфері безпечності харчових продуктів та захисту споживачів»

Найменування установи	січень-грудень 2020, тис. грн.	січень-грудень 2021, тис. грн.	січень-грудень 2022, тис. грн.
Головне управління Держпродспоживслужби в Дніпропетровській області	7 443,7	7 103,9	10 360,7

По КПКВК 1209040 «Проведення лабораторних випробувань, вимірювань. Досліджень та експертизи під час здійснення державного контролю (нагляду)» слід зазначити, що на 2022 рік затверджено кошторисними призначеннями но загальному фонду державного бюджету - 6 430,8 тис. грн., а на 2023 рік - 4 948,5 грн. При цьому на проведення лабораторних досліджень сума зменшена на суму 1 461,1 тис. грн. на 24,1% , а для придбання зразків для проведення лабораторних досліджень сума зменшена на 21,2 тис. грн. на 5,7 % (таблиця 1.5).

Таблиця 1.5

Аналіз кошторисних призначень по КПКВК 1209040 «Проведення лабораторних випробувань, вимірювань. Досліджень та експертизи під час здійснення державного контролю (нагляду)» на 2023 рік в порівнянні з 2022 роком

Показники	2022 рік	2023 рік	Порівняння фінансування за 2022-2023 роки, тис. грн.	Порівняння використаних коштів за 2022-2023 роки, %
	Затверджено кошторисними призначеннями, тис. грн.	Затверджено кошторисними призначеннями, тис. грн.		
2210 «Предмети,	370,0	348,80	-21,2	-5,70
2240 «Оплата послуг(крім	6 060,8	4 599,7	-1461,1	-24,1

Аналіз використання коштів у 2022 році за КПКВК 1209040 «Проведення лабораторних випробувань, вимірювань, досліджень та експертизи під час здійснення державного контролю (нагляду) представлено у таблиці 1.6:

Таблиця 1.6

Аналіз використання коштів у 2022 році за КПКВК 1209040 «Проведення лабораторних випробувань, вимірювань, досліджень та експертизи під час здійснення державного контролю (нагляду)»

Код (КПКВК)	Назва бюджетної програми	Затверджено на рік, грн.	Касові видатки за звітний період, грн	Планується використати до кінця року, грн.	Очікувана економія до кінця року, грн	Причини виникнення прогнозованої економії
1	2	3	4	5	6	7
2210	Предмети, матеріали, обладнання та інвентар	370 000,00	366 241,23	8,77	3 750,00	Економія виникла по напрямку проведення незалежної експертизи (випробувань) в ході здійснення державного нагляду (контролю) за дотриманням законодавства про захист прав споживачів та ринковий нагляд, за рахунок низької вартості відібраних
2240	Оплата послуг (крім комунальних)	6 060 800,00	5 266 802,00	8,00	793 990,00	Економія виникла за рахунок проведення процедур закупівлі, в сумі 730000,00 грн. та внаслідок виконання

КПКВ 1209030 «Організація та регулювання діяльності установ в системі Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів» в контексті Головного управління Держпродспоживслужби в Дніпропетровській області охоплює виконання регуляторних та організаційних функцій на регіональному рівні. Завдання цієї програми полягають у забезпеченні контролю за безпекою харчових продуктів та захистом прав споживачів у Дніпропетровській області, а також у підтримці діяльності місцевих установ служби.

Аналіз кошторисних призначень, використання коштів та надходження спеціального фонду згідно програми КПКВ 1209030 «Організація та регулювання діяльності установ в системі Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів» наведено в таблицях 1.7, 1.8 та 1.9.

Таблиця 1.7

Аналіз кошторисних призначень КПКВ 1209030 «Організація та регулювання діяльності установ в системі Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів» на 2023 рік в порівнянні з 2022 роком

Показники	2022 рік	2023 рік	Порівняння кошторисних призначень за 2022-2023 роки, тис. грн.	Порівняння кошторисних призначень за 2022-2023 роки, %
	Затверджено кошторисом на рік, тис. грн.	Затверджено кошторисом на рік, тис. грн.		
2111 «Заробітна плата»	94 250,1	104 095,4	+9 845,3	10,44%
2120 «Нарахування на оплату праці»	20 735,0	22 901,0	+2 166,0	10,44%
2210 «Предмети, матеріали, обладнання та інвентар»	1 020,0	998,00	-22,0	2,16%
2220 «Медикаменти та перев'язувальні матеріали»	729,1	777,10	48,0	6,58%
2240 «Оплата послуг (крім комунальних)»	100,0	100,0	0,0	0,0
2250 «Видатки на відрядження»	10,0	10,0	0,0	0,0
2271 «Оплата теплопостачання»	20,0	21,4	+ 1,4	7%
2272 «Оплата водопостачання та водовідведення»	7,5	8,6	+ 1,1	14,67%
2273 «Оплата електроенергії»	292,0	347,3	+55,3	18,94%
2274 «Оплата природного газу»	200,0	190,0	-10,0	5%
2275 «Оплата інших енергоносіїв»	42,3	39,4	-2,9	6,86%
2710 «Виплата пенсій і допомоги»	30,0	27,1	-2,9	9,67%
3110 «Придбання обладнання та предметів довгострокового користування»	2 329,6	0,0	-2 329,6	100%

Таблиця 1.8

Аналіз використання коштів у 2022 році за КПКВК 1209030 «Організація та регулювання діяльності установ в системі Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів»

Код (КПКВК)	Назва бюджетної програми	Затверджено на рік, грн.	Касові видатки за звітний період, грн	Залишок коштів на кінець року, грн.	Очікувана економія до кінця року, грн.	Причини виникнення прогнозованої економії
1	2	3	4	5	6	7
ЗАГАЛЬНИЙ ФОНД						
2111	Заробітна плата	94 250 100,00	94 250 099,97	0,03	x	x
2120	Нарахування на оплату праці	20 600 100,00	20 600 096,29	3,71	x	x
2210	Предмети, матеріали, обладнання та інвентар	1 023 500,00	1 023 406,24	3,76	90,00	
. 2220	Медикаменти та перев'язувальні матеріали	729 100,00	729 099,98	0,02	x	x
2230	Продукти харчування	0,00	0,00	0,00	x	x
2240	Оплата послуг (крім комунальних)	115 000,00	115 000,00	0,00	x	x
2250	Видатки на відрядження	1 130 00,00	1 130 00,00	0,00	x	x
2271	Оплата теплопостачання	20 000,00	20 000,00	0,00	x	x
2272	Оплата водопостачання та водовідведення	9 000,00	8 999,22	0,78	x	x
2273	Оплата електроенергії	386 500,00	386 499,74	0,26	x	x
2274	Оплата природного газу	209 200,00	204 509,27	4 690,73	x	ТОВ Тазова компанія Нафтогаз Трейдинг" не надало рахунок для попередньої оплати
2275	Оплата інших енергоносіїв та інших	52 200,00	52 200,00	0,00	x	x
2710	Виплата пенсій і допомоги	30 000,00	30 000,00	0,00	x	x
2800	Інші поточні видатки	0,00	0,00	0,00	x	x
3110	Придбання обладнання і предметів	2 329 600,00	2 329 440,00	60,00	100,00	x
Всього		119 765 600,00	119 760 650,71	4 759,29	190,00	x

Продовження таблиці 1.8

СПЕЦІАЛЬНИЙ ФОНД						
2111	Заробітна плата	35 844 221,60	33 394 106,70	0,00	x	x
2120	Нарахування на оплату праці	7 888 139,85	7 227 588,05	0,00	x	x
2210	Предмети, матеріали, обладнання та інвентар	10 166 229,08	9 624 362,46	0,00	x	x
2220	Медикаменти та перев'язувальні матеріали	3 593 198,82	3 426 669,27	0,00	x	x
2230	Продукти харчування	179 000,00	160 402,08	0,00	x	x
2240	Оплата послуг(крім комунальних)	6 210 664,56	5 402 557,96	0,00	x	x
2250	Видатки на відрядження	430 176,00	348 346,97	0,00	x	x
2271	Оплата теплопостачання	60 823,00	41 993,82	0,00	x	x
2272	Оплата водопостачання та водовідведення	184 602,92	161 483,04	0,00	x	x
2273	Оплата електроенергії	3 409 248,18	3 112 373,85	0,00	x	x
2274	Оплата природного газу	1 220 634,00	738 073,05	0,00	x	x
2275	Оплата інших енергоносіїв та інших комунальних послуг	217 355,00	183 967,99	0,00	x	x
2282	Окремі заходи по реалізації державних (регіональних) програм, не віднесені до заходів розвитку	157 954,00	125 964,00	0,00	x	x
2710	Виплата пенсій і допомоги	207 480,00	207 393,94	0,00	x	x
2800	Інші поточні видатки	839 126,67	678 996,07	0,00	x	x
3110	Придбання обладнання і предметів довгострокового користування	5 547 619,60	4 727 741,32	0,00	x	x
3132	Капітальний ремонт інших об'єктів	28 700,00	24 500,00	0,00	x	x
Всього		76 185 173,28	69 586 520,57	0,00	x	x

Таблиця 1.9

**Надходження спеціального фонду державного бюджету склали по КПКВК
1209030 «Організація та регулювання діяльності установ в системі
Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та
захисту споживачів»**

Найменування установи	січень-грудень 2020, тис. грн.	січень-грудень 2021, тис. грн.	січень- грудень 2022, тис. грн.
Установи підпорядковані Головному управлінню Держпродспоживслужби в Дніпропетровській області	51 156,4	55 920,5	75 209,6

Середня заробітна плата доведена кошторисними призначеннями у 2022 році по підпорядкованим державним установам за 2022 рік на одну одиницю штатної чисельності склала 6,42 тис. грн., на 2023 рік середня заробітна плата доведена кошторисними призначеннями на одну одиницю штатної чисельності - 7,09 тис. грн. Фактична заробітна плата по загальному фонду на одного фактично працюючого у 2022 році склала 7,8 тис. грн.

При проведенні аналізу Кошторисних призначень КПКВК 1209030 «Організація та регулювання діяльності установ в системі Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів» на 2023 рік в порівнянні з 2022 роком спостерігається зменшення видатків на:

- придбання предметів, матеріалів, обладнання та інвентарю;
- оплату природного газу;
- оплату інших енергоносіїв;
- виплату пенсій і допомоги;
- придбання обладнання та предметів довгострокового користування.

Збільшено видатки на:

- оплату праці;
- нарахування на оплату праці;
- медикаменти та перев'язувальні матеріали;
- оплата теплопостачання;
- оплата водопостачання та водовідведення;
- оплата електроенергії.

При цьому слід зазначити, що тарифи на оплату енергоносіїв у 2023 році в порівнянні з 2022 роком, у тому числі теплопостачання та постачання електричної енергії збільшилось.

КПКВК 1209020 «Протиепізоотичні заходи та участь у Міжнародному епізоотичному бюро» у контексті діяльності Головного управління Держпродспоживслужби в Дніпропетровській області охоплює важливі завдання,

пов'язані з профілактикою та боротьбою з інфекційними захворюваннями тварин, а також забезпеченням ветеринарної безпеки. Ця програма включає як внутрішньодержавні заходи, так і міжнародну співпрацю в межах участі України в Міжнародному епізоотичному бюро (МЕБ). Аналіз кошторисних призначень згідно програми КПКВК 1209020 «Протиєпізоотичні заходи та участь у Міжнародному епізоотичному бюро» наведено в таблиці 1.10.

Таблиця 1.10

Аналіз кошторисних призначень по КПКВК 1209020 «Протиєпізоотичні заходи та участь у Міжнародному епізоотичному бюро» на 2023 рік в порівнянні з 2022 роком

Показники	2022 рік	2023 рік	Порівняння фінансування за 2022-2023 роки, тис. грн.	Порівняння використаних коштів за 2022-2023 роки, %
	Затверджено кошторисними призначеннями, тис. грн.	Затверджено кошторисними призначеннями, тис. грн.		
2210 «Предмети, матеріали, обладнання та інвентар»	920,7	500,2	-420,5	45,7%
2220 «Медикаменти та перев'язувальні матеріали»	289,0	100,0	-189,0	65,4%
2730 «Інші виплати»	100,0	0,0	-100,0	100%

Програма КПКВК 1209020 є ключовою у забезпеченні ветеринарної безпеки та запобіганні поширенню небезпечних захворювань серед тварин у Дніпропетровській області, що також безпосередньо впливає на продовольчу безпеку регіону та здоров'я населення.

Основні тенденції за 2023 рік в порівнянні з 2022 роком:

1. КПКВК 1209010 «Керівництво та управління у сфері безпечності харчових продуктів та захисту споживачів»:

– збільшення фінансування - основне збільшення коштів відбулося на заробітну плату та нарахування (6,2%), оплату послуг (26,37%) та оплату

комунальних послуг (електроенергія, тепло, газ). Це пов'язано з підвищенням тарифів на енергоносії;

– зменшення витрат - спостерігається скорочення витрат на придбання предметів, матеріалів та обладнання на 18,8%;

– використання коштів - у 2022 році більшість коштів була витрачена в межах запланованого бюджету. Невеликі залишки пов'язані з відшкодуванням вартості орендарем на різні комунальні послуги.

2. КПКВК 1209040 «Проведення лабораторних випробувань, вимірювань, досліджень та експертизи»:

– зменшення фінансування - бюджет на 2023 рік зменшено на 24,1% у порівнянні з 2022 роком, особливо на проведення лабораторних досліджень;

– використання коштів - спостерігається економія за рахунок нижчої вартості відібраних зразків та проведених закупівель;

– прогноз економії - у 2022 році значну економію було отримано через процедури закупівель і зниження вартості випробувань.

3. КПКВК 1209030 «Організація та регулювання діяльності установ в системі Держпродспоживслужби»:

– збільшення фінансування - на 2023 рік збільшено витрати на заробітну плату (10,44%) та на оплату енергоносіїв, зокрема електроенергії та теплопостачання (до 18,94%);

– зменшення витрат - витрати на придбання обладнання скоротилися на 100%, що свідчить про відсутність планів на закупівлю довгострокового обладнання;

– використання коштів - у 2022 році кошти використовувалися ефективно, проте спостерігалася економія за рахунок неповної оплати за постачання природного газу через відсутність рахунку від постачальника.

Загалом, збільшення фінансування на оплату праці та комунальні послуги свідчить про необхідність покриття зростаючих тарифів та підтримки персоналу, проте зменшення ресурсів для матеріального забезпечення може стати викликом для ефективності роботи служби.

Діяльність Головного управління Держпродспоживслужби в Дніпропетровській області є стратегічно важливою для забезпечення безпеки харчових продуктів, здоров'я тварин і рослин, а також захисту прав споживачів. Однак для підвищення ефективності його роботи потрібно продовжувати інвестувати в інфраструктуру, підвищувати кваліфікацію кадрів та посилювати співпрацю з іншими державними органами.

1.3. Нормативно-правове забезпечення діяльності Головного управління Держпродспоживслужби в Дніпропетровській області

Головне управління Держпродспоживслужби у Дніпропетровській області діє на основі законів України, постанов Кабінету Міністрів та регіональних нормативних актів. Його діяльність охоплює:

- безпеку харчових продуктів і води (контроль якості продукції, дотримання гігієнічних норм);
- захист прав споживачів (перевірки підприємств, розгляд скарг);
- ветеринарний контроль (моніторинг здоров'я тварин, запобігання поширенню хвороб);
- фітосанітарний нагляд (захист рослин від карантинних організмів);
- контроль ринків і послуг (планові та позапланові перевірки).

Служба реалізує свої завдання відповідно до місцевих програм, наказів управління та розпоряджень обласної адміністрації, забезпечуючи безпечні умови для споживачів і підприємств регіону.

Таблиця 1.11

**Нормативно-правові акти в роботі Головного управління
Держпродспожислужби в Дніпропетровській області**

№ з/п	Назва	Короткий зміст / Що регулює
1.	Закон України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» (№ 771/97-ВР від 23.12.1997) [3]	Регулює вимоги до безпечності, гігієни та маркування харчових продуктів і кормів, а також права та обов'язки операторів ринку.
2.	Закон України «Про захист прав споживачів» (№ 1023-ХІІ від 12.05.1991) [4]	Визначає права споживачів, обов'язки виробників і продавців, а також порядок захисту прав споживачів органами державної влади.
3.	Закон України «Про ветеринарну медицину» (№ 2498-ХІІ від 25.06.1992) [5]	Регулює діяльність у сфері ветеринарної медицини, контроль за здоров'ям тварин, ветеринарно-санітарні заходи.
4.	Закон України «Про карантин рослин» (№ 3348-ХІІ від 30.06.1993) [6]	Визначає правові та організаційні засади забезпечення фітосанітарної безпеки, запобігання занесенню та поширенню карантинних організмів.
5.	Постанова КМУ «Про затвердження Положення про Держпродспоживслужбу» (№ 667 від 02.09.2015) [7]	Визначає структуру, завдання, права та обов'язки Держпродспоживслужби та її територіальних органів.
6.	Кодекс України про адміністративні правопорушення (КУпАП) [8]	Регулює відповідальність за порушення вимог щодо безпечності харчових продуктів, прав споживачів, ветеринарного та фітосанітарного законодавства.
7.	Накази та розпорядження Держпродспоживслужби України [9]	Уточнюють порядок здійснення державного контролю та нагляду в межах компетенції служби.

8.	Регіональні програми захисту прав споживачів та безпечності харчових продуктів	Реалізація місцевих ініціатив щодо підвищення безпеки харчових продуктів та послуг, просвітницькі заходи для споживачів.
9.	Положення про Головне управління Держпродспоживслужби у Дніпропетровській області [10]	Визначає структуру та завдання управління, регламентує внутрішню діяльність підрозділів.
10.	Розпорядження Дніпропетровської ОДА [11]	Встановлюють регіональні заходи з моніторингу безпеки харчової продукції та епізоотичного стану, фітосанітарний нагляд.
11.	Порядок проведення перевірок суб'єктів господарювання у Дніпропетровській області	Регламентує планові та позапланові перевірки підприємств і операторів ринку на відповідність вимогам законодавства.
12.	Порядок проведення державного контролю за безпечністю харчових продуктів та захистом прав споживачів	Регулює інспекції та перевірки підприємств на відповідність вимогам безпечності та якості.
13.	Регіональні програми захисту прав споживачів	Впроваджують ініціативи, спрямовані на підвищення поінформованості споживачів та запобігання порушенням на місцевому рівні.

Головне управління Держпродспоживслужби у Дніпропетровській області здійснює свою діяльність відповідно до державних законів і нормативних актів, адаптуючи їх до регіональних потреб і специфіки. Установа виконує контроль за безпечністю харчових продуктів, захистом прав споживачів, ветеринарним і фітосанітарним наглядом. Додатково, на місцевому рівні застосовуються регіональні програми та розпорядження облдержадміністрації, які дозволяють оперативно реагувати на актуальні виклики у сфері контролю якості та безпеки.

Висновки до розділу 1

Дослідження теоретичних засад аналізу процесу формування фінансової звітності дозволило зробити наступні висновки:

1. Головне управління Держпродспоживслужби в Дніпропетровській області відіграє ключову роль у забезпеченні безпеки харчових продуктів та захисті прав споживачів. Створене відповідно до постанови КМУ, управління реалізує державну політику у сферах ветеринарного та фітосанітарного контролю, санітарного нагляду, а також контролю за якістю товарів і послуг. Його діяльність включає проведення перевірок на всіх етапах – від виробництва до реалізації, що суттєво підвищує рівень безпеки продукції та захисту споживачів. Крім того, управління активно працює над попередженням поширення хвороб і шкідників, що має важливе значення для здоров'я населення і екології регіону. Завдяки своїй структурі та функціоналу, Головне управління Держпродспоживслужби забезпечує дотримання високих стандартів безпеки, що сприяє створенню справедливих умов на ринку і збереженню здоров'я населення Дніпропетровської області. Таким чином, діяльність цього органу є невід'ємною частиною системи забезпечення здоров'я населення та захисту прав споживачів, що позитивно впливає на якість життя в регіоні.

2. Головне управління Держпродспоживслужби в Дніпропетровській області виконує важливу роль у забезпеченні безпеки харчових продуктів, захисті здоров'я тварин і рослин, а також прав споживачів. У 2023 році спостерігається зменшення фінансування для придбання предметів та обладнання, в той час як витрати на заробітну плату та енергоносії зросли. Це викликано підвищенням тарифів на комунальні послуги. Аналіз використання коштів показує, що, незважаючи на заплановані витрати, більшість фінансових ресурсів було витрачено ефективно, з незначними залишками по різних статтях витрат. Проте, зменшення бюджету на лабораторні дослідження може вплинути на контроль за безпекою харчових продуктів. Важливо, щоб організація зберігала баланс між фінансуванням і

виконанням своїх функцій, щоб забезпечити якість і безпеку харчових продуктів у регіоні.

3. Головне управління Держпродспоживслужби у Дніпропетровській області функціонує відповідно до законодавства України та регіональних нормативних актів, забезпечуючи контроль за безпечністю харчових продуктів, захистом прав споживачів, ветеринарним і фітосанітарним наглядом. Його діяльність ґрунтується на виконанні місцевих програм і розпоряджень обласної адміністрації, що сприяє адаптації національних вимог до специфіки регіону та оперативному реагуванню на виклики у сфері якості та безпеки.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ

2.1. Склад, форми та призначення форм фінансової звітності

Фінансова звітність характеризує фінансовий та майновий стан установи та відображає результати її діяльності.

Метою складання фінансової звітності є подання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий та майновий стан установи [12].

Фінансова звітність установи формується відповідно до:

- Бюджетного кодексу України [13];
- Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі (НП(С)БОДС 101 «Подання фінансової звітності») [14].

Склад річної фінансової звітності (рис. 2.1). Форма 6-дс складається і подається виключно розпорядниками коштів, які складають консолідовану фінансову звітність.

Баланс (форма № 1-дс) як звіт про фінансовий стан відображає активи, зобов'язання та власний капітал на початок і кінець звітного періоду на основі узгоджених даних бухгалтерського обліку (рис. 2.2). Показники балансу на початок звітного періоду повинні відповідати даним відповідних статей балансу на кінець попереднього періоду з урахуванням даних про реорганізацію (якщо вона мала місце на початок року). Пояснювальна записка повинна містити інформацію про назву установи та її адресу, короткий опис основної діяльності, назву органу управління, якому підпорядковується установа, та середню чисельність працівників [15].

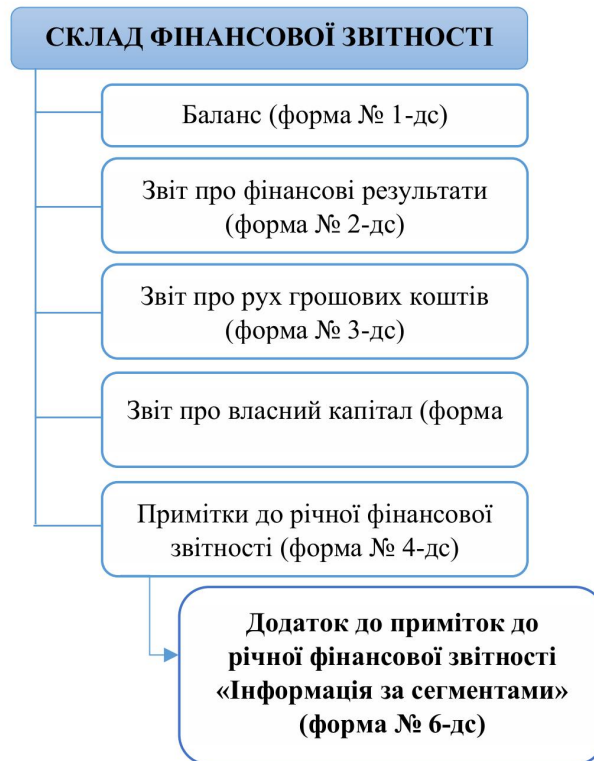

Рис. 2.1. Склад фінансової звітності

Актив	Пасив
1	2
Розділ I «Нефінансові активи»	Розділ I «Власний капітал та фінансовий результат»
Розділ II «Фінансові активи»	Розділ II «Зобов'язання»
Розділ III «Витрати майбутніх періодів»	Розділ III «Забезпечення»
	Розділ IV «Доходи майбутніх періодів»
Баланс	Баланс
<p>Важливо!!! Розділ III «Забезпечення» бюджетними установами не заповнюється</p>	

Рис. 2.2. Структура форми № 1-дс «Баланс»

Баланс складається на кінець останнього дня звітного періоду – 31 грудня 2023 року. Дані за статтями активу та пасиву відображаються на основі інформації з відповідних субрахунків бухгалтерського обліку, узагальненої розпорядниками бюджетних коштів протягом звітного періоду у книзі «Журнал-головна».

Порядок ведення книги «Журнал-головна» визначено Порядком складання типових форм меморіальних ордерів та інших облікових реєстрів суб'єктів державного сектору, затвердженим наказом Міністерства фінансів від 08.09.2017 № 755 [16].

Призначення: демонструє фінансовий стан установи на певну дату, в тому числі залишки невикористаних бюджетних коштів.

Звіт про фінансові результати (форма № 2-дс) (рис. 2.3) містить інформацію про доходи, витрати та дефіцит або профіцит, що виникли внаслідок діяльності за звітний період [15]. Тобто, цей звіт характеризує фінансові результати діяльності розпорядника бюджетних коштів за звітний період.

За статтями розділів I, II та IV розпорядниками бюджетних коштів місцевих бюджетів наводяться суми нарахованих доходів та визнаних витрат відповідно до вимог НП(С)БОДС, відображених на відповідних субрахунках Плану рахунків [17].

Розділ III розпорядниками бюджетних коштів не заповнюється.

Призначення: оцінює, наскільки ефективно установа використовує виділені їй кошти та наскільки забезпечено виконання завдань.

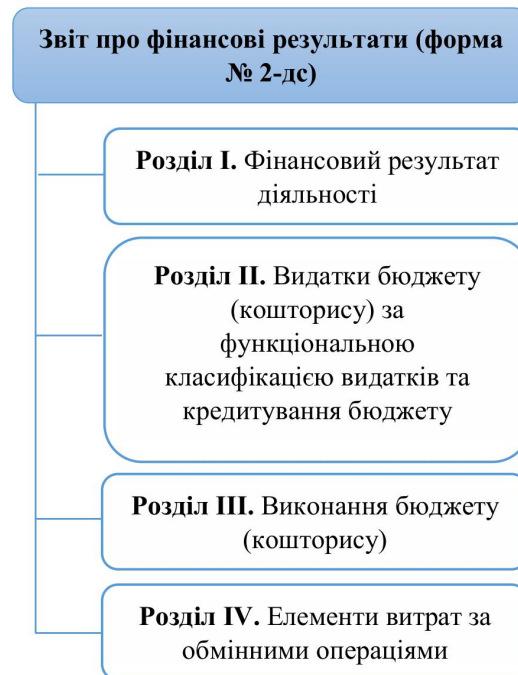

Рис. 2.3. Структура форми № 2-дс «Звіт про фінансові результати»

Звіт про рух грошових коштів (форма № 3-дс) (рис. 2.4) показує рух грошових коштів протягом звітного періоду за видами діяльності: операційною, інвестиційною та фінансовою [15].

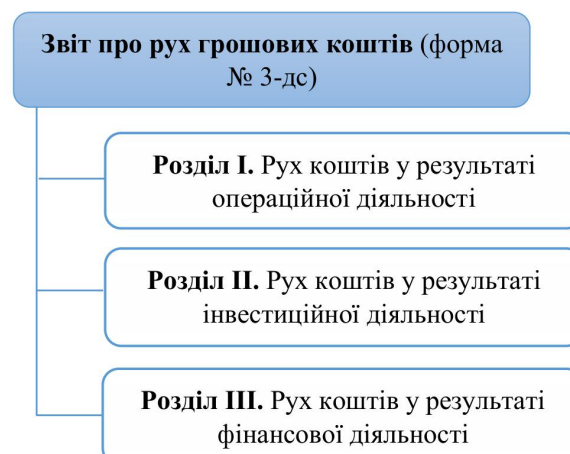

Рис. 2.4. Структура форми № 3-дс «Звіт про рух грошових коштів»

Призначення: показує ліквідність установи та рух коштів у межах її діяльності.

Звіт про власний капітал (форма № 4-дс) (рис. 2.5) містить дані про величину власного капіталу на початок і кінець звітного періоду, а також відображає зміни його залишку на початок року через зміну облікової політики, виправлення помилок та інші коригування, відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі. У цьому звіті також розкривається інформація про зміни у складі та розмірі власного капіталу, пов'язані з наданням або вилученням активів за рішенням власника [15].

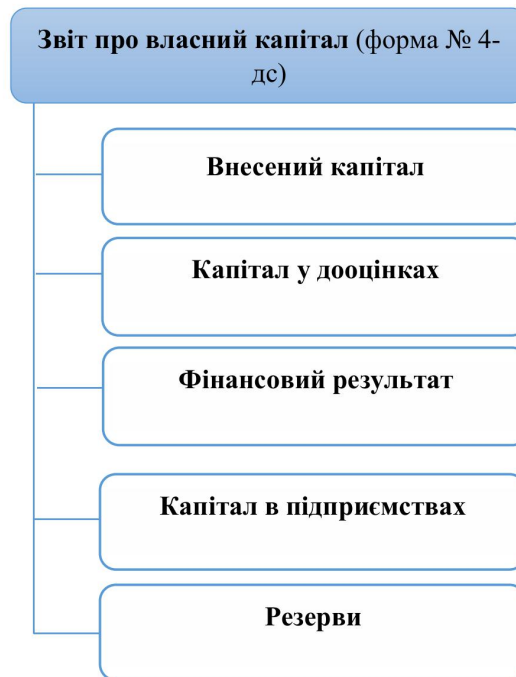

Рис. 2.5. Структура форми № 4-дс «Звіт про власний капітал»

Звіт складається у формі шахової таблиці, де в розрізі статей відображаються складові першого розділу пасиву балансу та причини їх змін. Шаховий принцип побудови передбачає розміщення елементів (статей) власного

капіталу по горизонталі, а основних операцій, що можуть викликати зміни окремих статей або власного капіталу в цілому, – по вертикалі.

Призначення: відображає процеси формування та використання власного капіталу установи.

Примітки до фінансової звітності (форма № 5-дс) – це сукупність показників та пояснень, що забезпечують деталізацію та обґрунтованість статей фінансових звітів, а також іншу інформацію, розкриття якої передбачено відповідними положеннями (стандартами). У примітках подається:

- облікова політика підприємства — як сукупність принципів, методів і процедур, що застосовуються для складання та подання фінансової звітності;
- інформація, відсутня безпосередньо у фінансових звітах, але обов’язкова для розкриття відповідно до положень (стандартів);
- додатковий аналіз статей звітності, необхідний для забезпечення її зрозумілості та доречності [18].

Призначення: забезпечують більш глибоке розуміння показників звітності та пояснюють окремі операції.

Відповідно до п. 6 Порядку подання фінансової звітності, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 28.02.2000 р. № 419, розпорядники коштів державного і місцевих бюджетів подають фінансову звітність до органів Казначейства в такі строки:

- проміжну (І квартал, перше півріччя, 9 місяців) – не пізніше 15-го числа місяця, що настає за звітним кварталом;
- річну – не пізніше 22 січня наступного за звітним року [19].

Розпорядники коштів державного та місцевих бюджетів подають квартальну та річну фінансову звітність органам Казначейства за місцем обслуговування відповідно до встановлених графіків [15].

Таким чином, фінансова звітність є важливим інструментом для забезпечення прозорості, підзвітності та контролю за державними фінансами. Вона допомагає керівникам та контролюючим органам аналізувати ефективність роботи установи та приймати відповідні рішення для подальшого вдосконалення діяльності.

2.2. Методика складання форми № 1-дс «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»

Головне управління Держпродспоживслужби в Дніпропетровській області, як бюджетна установа, складає та подає фінансову звітність, до якої входить баланс, відповідно до вимог чинного законодавства України. Базові нормативно-правові акти, що регулюють порядок формування балансу, представлені на рисунку 2.6 [14; 19; 20; 21; 22].

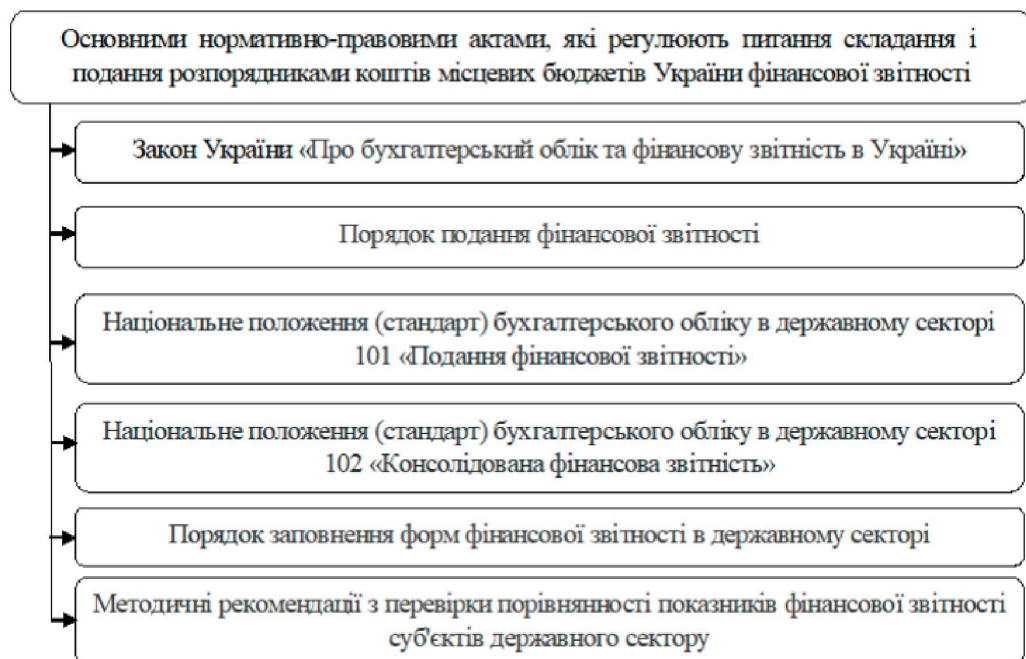

Рис. 2.6. Нормативно-законодавча база регулювання формування балансу

Форма балансу заповнюється установою за всіма передбаченими графами та рядками. У випадку відсутності даних в окремих рядках необхідно ставити прочерки. Додавати додаткові рядки до форми балансу не дозволяється.

Установа подає баланс органам, до сфери управління яких вона належить, а також іншим користувачам відповідно до законодавства (органам Казначейства, місцевим фінансовим органам). Баланс обов'язково підписується керівником та головним бухгалтером.

Звітним періодом для складання балансу є календарний рік (для річної звітності), а також квартал, півріччя та дев'ять місяців (для проміжної фінансової звітності). Важливою вимогою є подання даних наростаючим підсумком.

Головною властивістю балансу є рівність підсумків активу та пасиву, тобто загальна сума активів повинна дорівнювати сумі зобов'язань та власного капіталу. Це ґрунтується на принципі подвійного запису господарських операцій у бухгалтерському обліку. Рівність підсумків активу та пасиву пояснюється тим, що обидві частини відображають одні й ті самі господарські засоби у вартісному вимірі, але згруповані за різними критеріями:

- Актив: за складом і розміщенням;
- Пасив: за джерелами утворення та цільовим призначенням.

Кожний вид засобів, що міститься в активі, має відповідне джерело утворення, відображене в пасиві. Тому підсумок активу не може бути більшим чи меншим за підсумок пасиву: загальна вартість майна установи завжди відповідає сумі джерел його формування. Звідси й назва «баланс», що означає рівність або рівновагу.

Формула Балансу:

$$\text{Активи} = \text{Власний капітал} + \text{Зобов'язання}$$

– Активи – це ресурси, які контролює установа внаслідок минулих подій та які, як очікується, забезпечать економічні вигоди в майбутньому.

-Зобов'язання – це заборгованість установи, що виникла внаслідок минулих подій і погашення якої призведе до зменшення ресурсів. Зобов'язання можуть бути монетарними (погашення грошовими коштами) або немонетарними (погашення товарами чи послугами).

-Власний капітал – це частина активів, що залишається після вирахування всіх зобов'язань.

Призначення Балансу: допомагає оцінити автономність установи, його платоспроможність та кредитоспроможність. Своєчасне та правильне складання Балансу дозволяє керівнику аналізувати як позитивні, так і негативні сторони діяльності установи, а також виявляти й активувати внутрішні резерви для підвищення ефективності роботи [18].

Структура Балансу, що використовується наведено на рисунку 2.7.

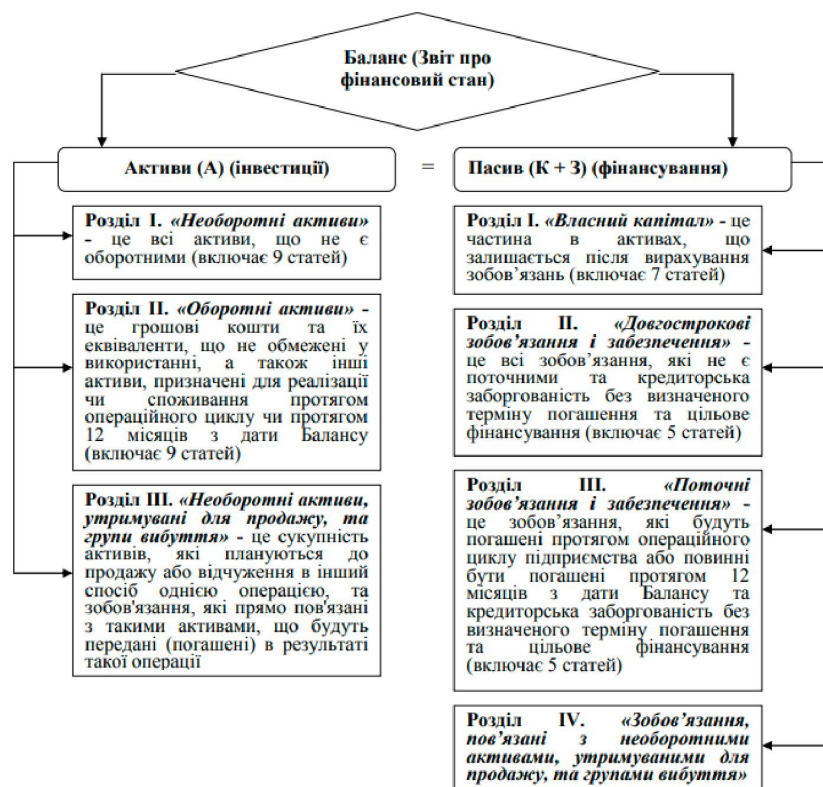

Рис. 2.7. Структура Балансу

Порядок заповнення форми № 1-дс «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» установи надано у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Порядок заповнення ф. № 1-дс «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»

Найменування рядка	Код рядка	На кінець звітного періоду
АКТИВ		
1	2	4
I. НЕФІНАНСОВІ АКТИВИ		
Основні засоби:	1000	Ряд. 1001-1002
первісна вартість	1001	Сальдо рахунків 10 (крім субрахунку 1010) + 11
знос	1002	Сальдо субрахунків 1411+1412
Інвестиційна нерухомість	1010	Ряд. 1011-1012
первісна вартість	1011	Сальдо субрахунку 1010
знос	1012	Сальдо субрахунку 1414
Нематеріальні активи:	1020	Ряд. 1021-1022
первісна вартість	1021	Сальдо рахунка 12
накопичена амортизація	1022	Сальдо субрахунку 1413
Незавершені капітальні інвестиції	1030	Сальдо рахунка 13
Довгострокові біологічні активи	1040	Ряд. 1041-1042
первісна вартість	1041	Сальдо субрахунків 1711+1712
накопичена амортизація	1042	Сальдо субрахунку 1415
Запаси	1050	Сальдо рахунків 15+18
Виробництво	1060	Сальдо рахунка 16
Поточні біологічні активи	1090	Сальдо субрахунків 1713+1714
Усього за розділом I	1095	Ряд. 1000 + 1010 + 1020 + 1030 + 1040 + 1050 + 1060 + 1090
II. НЕФІНАНСОВІ АКТИВИ		
Довгострокова дебіторська заборгованість	1100	Сальдо рахунка 20
Довгострокові фінансові інвестиції, у тому числі:	1110	Сальдо субрахунків 2511 + 2512 + 2513 + 2514
цінні папери, крім акцій	1111	
акції та інші форми участі в капіталі	1112	

Продовження таблиці 2.1

Поточна дебіторська заборгованість		
за розрахунками з бюджетом	1120	Сальдо субрахунку 2110
за розрахунками за товари, роботи, послуги	1125	Сальдо субрахунку 2111
за наданими кредитами	1130	Сальдо субрахунку 2112
за виданими авансами	1135	Сальдо субрахунків 2111 + 2116
за розрахунками із соціального страхування	1140	Сальдо субрахунку 2114
за внутрішніми розрахунками	1145	Сальдо рахунка 27
інша поточна дебіторська заборгованість	1150	Сальдо субрахунків 2115 + 2117 + 2118 + 6414
Поточні фінансові інвестиції	1155	
Грошові кошти та їх еквіваленти розпорядчиків бюджетних коштів та державних цільових фондів у:		
національній валюті, у тому числі в:	1160	Ряд. 1161+1163
касі	1161	Сальдо субрахунків 2211 + 2213
казначействі	1162	Сальдо субрахунків 2313 + 2314 + 2315
установах банків	1163	Сальдо субрахунків 2311 + 2312 + 2315
дорозі	1164	Сальдо субрахунку 2215
іноземній валюті	1165	Сальдо субрахунків 2211 + 2214 + 2216 + 2311 (у частині іноземної валюти) + 2315 (у частині іноземної валюти)
Кошти бюджетів та інших клієнтів на:		
Інші фінансові активи	1180	Сальдо субрахунків 2515 + 2613
Усього за розділом II	1195	Ряд. 1100 + 1110 + 1120 + 1130 + 1135 + 1140 + 1145 + 1150 + 1155 + 1160 + 1165 + 1180
III. ВИТРАТИ МАЙБУТНІХ ПЕРІОДІВ	1200	Сальдо рахунка 29

Продовження таблиці 2.1

БАЛАНС	1300	Ряд. 1095 + 1195 + 1200
ПАСИВ		
I. ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ ТА ФІНАНСОВИЙ РЕЗУЛЬТАТ		
Внесений капітал	1400	Сальдо субрахунку 5111
Капітал у дооцінках	1410	Сальдо субрахунків 5311 + 5312
Фінансовий результат	1420	Сальдо субрахунків 5511 + 5512
Капітал у підприємствах	1430	Сальдо субрахунків 5211 + 5212 + 5213
Цільове фінансування	1450	Сальдо субрахунку 5411
Усього за розділом I	1495	Ряд. 1400 + 1410 + 1420 + 1430 + 1440 + 1450
II. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ		
Довгострокові зобов'язання:		
за цінними паперами	1500	Сальдо субрахунку 6014
за кредитами	1510	Сальдо субрахунків 6011 + 6012 + 6013
інші довгострокові зобов'язання	1520	Сальдо субрахунків 6015 + 6016
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	1530	Сальдо субрахунків 6111 + 6112 + 6113
Поточні зобов'язання:		
за платежами до бюджету	1540	Сальдо субрахунків 6311 + 6312
за розрахунками за товари, роботи, послуги	1545	Сальдо субрахунку 6211
за кредитами	1550	Сальдо субрахунків 6114 + 6115 + 6116 + 6117
за одержаними авансами	1555	Сальдо субрахунків 6212 + 6213 + 6214
за розрахунками з оплати праці	1560	Сальдо рахунка 65
за розрахунками із соціального страхування	1565	Сальдо субрахунків 6313 + 6416
за внутрішніми розрахунками	1570	Сальдо рахунка 66
інші поточні зобов'язання, з них:	1575	Сальдо та обороти субрахунків 6411 + 6412 + 6413 + 6414 + 6415 + 6417 + 6518

Продовження таблиці 2.1

за цінними паперами	1576	
Усього за розділом II	1595	Ряд. 1500 + 1510 + 1520 + 1530 + 1540 + 1545 + 1550 + 1560 + 1565 + 1570 + 1575
III. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	1600	Сальдо рахунка 67
IV. ДОХОДИ МАЙБУТНІХ ПЕРІОДІВ	1700	Сальдо рахунка 69
БАЛАНС	1800	Ряд. 1495 + 1595 + 1600 + 1700

У формі № 1-дс є ще рядки 1170, 1175, 1176, 1177, 1440, але установа їх не заповнює.

Для самостійної перевірки правильності даних, наведених у Балансі, слід скористатися Методичними рекомендаціями з перевірки порівнянності показників фінансової звітності суб'єктів державного сектору, затвердженими наказом Міністерства фінансів України від 28 грудня 2017 року № 1170 [20]. Ці рекомендації містять інструкції та підходи до контролю відповідності показників фінансової звітності, що забезпечує коректність і узгодженість даних між звітними періодами, а також допомагає виявити можливі помилки або неточності.

2.3. Методика складання форми № 2-дс «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)»

Другою формою, яка входить до складу фінансової звітності та що подає установа є Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід).

Форма № 2-дс «Звіт про фінансові результати» містить інформацію про доходи та витрати установи із поділом на обмінні та необмінні операції, а також про фінансовий результат їх діяльності. Фінансовий результат визначається як профіцит або дефіцит бюджету – це різниця між доходами та витратами за звітний період.

Структура звіту:

Звіт складається з чотирьох розділів:

1. Розділ I «Фінансовий результат діяльності» – відображає загальний результат у вигляді профіциту або дефіциту.

2. Розділ II «Видатки бюджету (кошторису) за функціональною класифікацією видатків та кредитування бюджету» – деталізує витрати згідно з функціональною класифікацією.

3. Розділ III «Виконання бюджету (кошторису)» – відображає виконання планових показників бюджету або кошторису.

4. Розділ IV «Елементи витрат за обмінними операціями» – надає розгорнуту інформацію про витрати, пов'язані з обмінними операціями [23].

Інформація, яка підлягає відображенню у Звіті про фінансові результати (форма № 2-дс), представлена у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Інформація, яка підлягає відображенню ф. № 2-дс «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)»

Стаття	Код рядка	За звітний період/За аналогічний період попереднього року
1	2	3,4
ДОХОДИ		
<i>Доходи від обмінних операцій</i>		
Бюджетні асигнування	2010	Субрахунок 7011 «Бюджетні асигнування». Залишки за субрахунком 5411 у цьому рядку не наводяться
Доходи від надання послуг (виконання робіт)	2020	Субрахунок 7111 «Доходи від реалізації продукції, робіт і послуг» + субрахунок 7112 «Дохід від оприбуткування активів, раніше не врахованих в балансі»

Продовження таблиці 2.2

Доходи від продажу активів	2030	Субрахунок 7211 «Доходи від реалізації активів»
Фінансові доходи	2040	Субрахунок 7311 «Фінансові доходи розпорядників бюджетних коштів»
Інші доходи від обмінних операцій	2050	Субрахунок 7411 «Інші доходи від обмінних операцій»
Усього доходів від обмінних операцій	2080	Ряд. 2010 + 2020 + 2030 + 2040 + 2050
<i>Доходи від необмінних операцій</i>		
Податкові надходження	2090	Ці рядки не заповнює, тому ставимо прочерк
Неподаткові надходження	2100	
Трансферти	2110	Субрахунок 7512 «Трансферти»
Надходження до державних цільових фондів	2120	Рядок не заповнює, тому ставимо прочерк
Інші доходи від необмінних операцій	2130	Субрахунок 7511 «Доходи за необмінними операціями»
<i>Усього доходів від необмінних операцій</i>	2170	Ряд. 2090 + 2100 + 2110 + 2120 + 2130
<i>Усього доходів</i>	2200	Ряд. 2080 + 2170
ВИТРАТИ		
<i>Витрати за обмінними операціями</i>		
Витрати на виконання бюджетних програм	2210	Субрахунки: 8011 «Витрати на оплату праці» + 8012 «Відрахування на соціальні заходи» + 8013 «Матеріальні витрати» (крім витрат за КЕКВ, які віднесені на субрахунки 8011 і 8012) + 8014 «Амортизація»
Витрати на виготовлення продукції (надання послуг, виконання робіт)	2220	Субрахунки: 8111 «Витрати на оплату праці» + 8112 «Відрахування на соціальні заходи» + 8113 «Матеріальні витрати» + 8114 «Амортизація» + 8115 «Інші витрати»

Продовження таблиці 2.2

Витрати з продажу активів	2230	Субрахунки: 8211 «Собівартість проданих активів» + 8212 «Витрати, пов'язані з реалізацією майна»
Фінансові витрати	2240	Субрахунок 8311 «Фінансові витрати»
Інші витрати за обмінними операціями	2250	Субрахунок 8411 «Інші витрати за обмінними операціями»
<i>Усього витрат за обмінними операціями</i>	2290	Ряд. 2210 + 2220 + 2230 + 2240 + 2250
<i>Витрати за необмінними операціями</i>		
Трансферти	2300	Субрахунок 8511 «Витрати за необмінними операціями» в частині КЕКВ 2610
Інші витрати за необмінними операціями	2310	Субрахунок 8511 «Витрати за необмінними операціями»
<i>Усього витрат за необмінними операціями</i>	2340	Ряд. 2300 + 2310
<i>Усього витрат</i>	2380	Ряд. 2290 + 2340
Профіцит/дефіцит за звітний період	2390	Ряд. 2200 – 2380, що має відповідати субрахунку 5511 «Фінансові результати виконання кошторису звітного періоду»

Висновки до розділу 2

Дослідження організації та методики формування фінансової звітності дозволило зробити наступні висновки:

1. Фінансова звітність установи відображає її фінансовий та майновий стан, а також результати діяльності. Вона складається на основі Бюджетного кодексу України та національних стандартів бухгалтерського обліку в державному секторі. Основними формами звітності є:

– Баланс (форма № 1-дс): демонструє активи, зобов'язання та власний капітал на певну дату.

– Звіт про фінансові результати (форма № 2-дс): відображає доходи, витрати та фінансовий результат.

– Звіт про рух грошових коштів (форма № 3-дс): показує рух коштів за видами діяльності.

– Звіт про власний капітал (форма № 4-дс): деталізує зміни у власному капіталі.

– Примітки до звітності (форма № 5-дс): надають пояснення та деталізацію показників.

Фінансова звітність подається до органів Казначейства за визначеними строками й забезпечує прозорість, контроль та аналіз ефективності використання бюджетних коштів.

2. Баланс (Звіт про фінансовий стан) є ключовим елементом фінансової звітності Головного управління Держпродспоживслужби в Дніпропетровській області. Він відображає співвідношення між активами, зобов'язаннями та власним капіталом, забезпечуючи рівновагу за принципом подвійного запису. Складання балансу здійснюється відповідно до нормативних актів та методичних рекомендацій, що гарантує коректність даних і прозорість управління бюджетними коштами. Правильне та своєчасне складання цього звіту дозволяє оцінити платоспроможність установи та ефективно управляти її ресурсами.

3. Звіт про фінансові результати (форма № 2-дс) відображає доходи та витрати установи, поділені на обмінні й необмінні операції, і визначає фінансовий результат як профіцит або дефіцит. Він складається з чотирьох розділів: результат діяльності, видатки за класифікацією, виконання бюджету та витрати за обмінними операціями. Мета звіту – показати ефективність використання коштів у звітному періоді.

РОЗДІЛ 3

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА КОНТРОЛЮ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

3.1. Організаційні засади контролю фінансової звітності бюджетного підприємства

Жоден вид управління не може функціонувати без контролю, адже контроль є невід'ємною складовою управлінського процесу. Він забезпечує перевірку виконання встановлених вимог і дозволяє отримати уявлення про реальний стан об'єктів управління. Основне завдання контролю, як ключової функції управління, полягає у дослідженні та аналізі фактичного стану справ у різних сферах господарської діяльності. Це сприяє об'єктивному відображенню реальності, перевірці реалізації прийнятих рішень, а також оцінці відповідності діяльності підприємств і посадових осіб інтересам власника, держави та суспільства.

Контроль забезпечує інформацію про суспільні процеси, допомагає приймати оптимальні рішення щодо загальних і специфічних питань розвитку економіки. Завдяки контролю стає можливим оцінити, чи були рішення ухвалені правильно, чи вчасно їх реалізовано та наскільки ефективно вони виконуються [24, с. 15-16].

Контроль у бюджетних установах — це комплекс заходів, здійснюваних уповноваженими органами з метою перевірки правомірності, раціональності та ефективності використання установою бюджетних коштів [25].

Відповідно до статті 26 Бюджетного кодексу, зовнішній контроль фінансової та господарської діяльності бюджетних установ здійснюється Рахунковою палатою, яка контролює використання коштів Державного бюджету України. Крім того, Головне контрольно-ревізійне управління України виконує контрольні функції у межах своїх повноважень, встановлених законодавством [13].

Основними завданнями контролю в бюджетних установах є:

- перевірка дотримання правил ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності;
- забезпечення дотримання соціальних гарантій працівників;
- контроль платіжної дисципліни;
- запобігання фіктивним фінансовим операціям і відмиванню «брудних» коштів;
- недопущення нецільового або неефективного використання бюджетних коштів;
- контроль цільового використання фінансових ресурсів, отриманих за пільговими умовами оподаткування;
- забезпечення дотримання порядку і процедур державних та комунальних закупівель;
- запобігання нецільовому і неефективному використанню майна, що належить державі або територіальним громадам;
- контроль цільового використання кредитів і позик, отриманих під урядові гарантії.

Принципи контролю в бюджетних установах:

- Принцип незалежності – органи, що здійснюють контроль, повинні бути функціонально, організаційно та фінансово незалежними для забезпечення об'єктивності та ефективності виконання своїх завдань.
- Принцип об'єктивності та неупередженості – дії контрольних органів мають відповідати державним інтересам, базуватися на професійній етиці та виключати зловживання наданими повноваженнями.
- Принцип повноти – контроль охоплює всі аспекти діяльності учасників бюджетного процесу, а виявлені порушення відображаються в повному обсязі.
- Принцип єдності – здійснення контролю базується на єдиній правовій основі та стандартах.

– Принцип обґрунтованості – результати контролю мають бути підтверджені законодавчими нормами та відповідною документацією.

– Принцип публічності – результати контролю повинні бути доступними для громадськості.

– Принцип відповідальності – органи контролю несуть відповідальність за свої дії чи бездіяльність у межах наданих повноважень.

Фінансування бюджетних установ за рахунок державних коштів визначає їх підконтрольність широкому спектру контролюючих органів, які разом формують систему контролю в бюджетних установах.

Система контролю – це сукупність елементів, що забезпечують організацію, функціонування та ефективність контролю. Структурна модель цієї системи включає такі види контролю: попередній, поточний та наступний наведено на рис 3.1. Кожен із цих видів реалізується в певних формах уповноваженими органами, які виступають суб'єктами контролю.

Контроль охоплює об'єкт – бюджетну установу, і предмет – діяльність цієї установи. Його реалізація відбувається за допомогою специфічних методів, способів та відповідно до визначених принципів. Усі ці компоненти разом складають систему контролю в бюджетних установах.

Однак для ефективного функціонування системи контролю необхідно її забезпечення, яке включає:

- інформаційне – доступ до актуальних даних;
- методичне та методологічне – наявність чітких інструкцій і стандартів;
- кадрове – залучення компетентних фахівців;
- законодавче – відповідну нормативно-правову базу;
- матеріально-технічне – наявність необхідних ресурсів для виконання контрольних функцій [26].

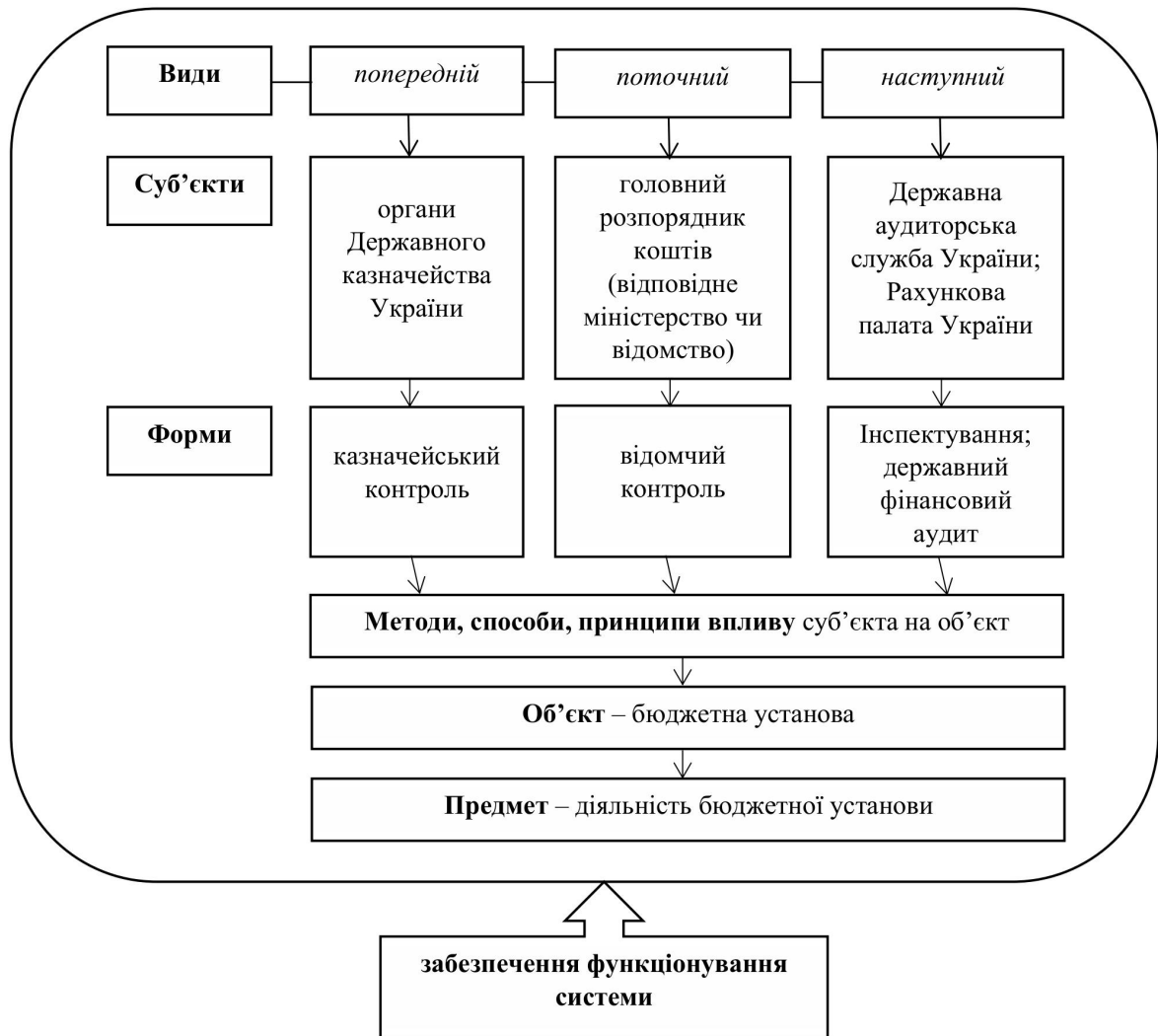

Рис. 3.1. Структура системи контролю в бюджетних установах

Попередній контроль у бюджетних установах здійснюється до виконання певної операції з метою запобігання незаконним або недоцільним витратам бюджетних коштів. Він передбачає перевірку на етапі планування або ініціації операції для забезпечення її відповідності законодавчим вимогам та економічній доцільності та здійснюється органами державного казначейства України в формі казначейського контролю. Державне казначейство України та його підрозділи здійснюють контроль за витратами бюджетних коштів установами та організаціями відповідно до їх кошторисів, виконуючи цей контроль

безпосередньо під час здійснення витрат. Особливість контролю, який здійснюється органами Державного казначейства, полягає в тому, що вони є єдиними виконавцями попереднього контролю та контролю на стадії здійснення платежу при виконанні державного бюджету. Цей контроль не проводиться вибірково, а здійснюється на регулярній основі, що забезпечує постійний моніторинг витрат бюджетних коштів.

Поточний контроль у бюджетних установах здійснюється в процесі фінансово-господарської діяльності на всіх рівнях ієрархії управління. Він має на меті своєчасно виявляти можливі відхилення в процесі функціонування установи для оперативного реагування та надання допомоги у разі виникнення труднощів. Такий контроль не має фіскального характеру і в певній мірі має внутрішній характер, оскільки здійснюється головним розпорядником коштів і спрямований на моніторинг діяльності розпорядників коштів нижчого рівня (в формі відомчого контролю).

Відомчий контроль охоплює внутрішньосистемний економічний контроль, який проводиться міністерствами та відомствами відповідно до законодавчих та інших нормативних актів, а також внутрішньогосподарський економічний контроль, здійснюваний керівництвом суб'єктів господарювання для оцінки відповідності їх діяльності визначеним завданням. Суб'єктами відомчого контролю є як відповідні міністерства та відомства, так і безпосередньо керівництво бюджетних установ.

Основним нормативним актом, який регулює відомчий контроль, є Положення «Про відомчий контроль у системі міністерств та інших центральних органів виконавчої влади за фінансово-господарською діяльністю підприємств, установ та організацій, що належать до сфери їх управління».

Наступний контроль у бюджетних установах включає перевірку правильності та законності виконаних операцій, виявлення порушень і зловживань, а також встановлення осіб, відповідальних за їх скоєння. Крім того,

цей контроль сприяє відшкодуванню завданих збитків і поверненню коштів до бюджету. Наразі наступний контроль є найбільш поширеним видом контролю за діяльністю бюджетних установ і виконується у формі інспектування та державного фінансового аудиту.

Інспектування здійснюється у формі ревізії та полягає у документальній і фактичній перевірці певного комплексу або окремих питань фінансовогосподарської діяльності підконтрольної установи, яка повинна забезпечувати виявлення наявних фактів порушення законодавства, встановлення винних у їх допущенні посадових і матеріально відповідальних осіб. Інспектування здійснюється Державною аудиторською службою України (Держаудитслужба), вона діє при Міністерстві фінансів України та підпорядковується йому.

Державний фінансовий аудит — це перевірка та аналіз фактичного стану справ щодо законного та ефективного використання державних або комунальних коштів, майна та інших активів держави. Це також включає перевірку правильності ведення бухгалтерського обліку, достовірності фінансової звітності та оцінку функціонування системи внутрішнього контролю.

Отже, контроль у бюджетних установах є складною системою, що має власні цілі, завдання, принципи та структурну організацію. Успішна реалізація організаційних засад контролю фінансової звітності сприяє зміцненню фінансової дисципліни та підвищенню довіри з боку користувачів звітності.

3.2 Методика контролю та оцінка результатів контролю

Функціонування бюджетних установ в Україні в умовах нової економічної реальності вимагає збалансованого, цільового та максимально ефективного використання фінансових ресурсів. Для цього постійно вдосконалюються форми та методи контрольно-ревізійної роботи, що підтверджується появою нових видів

контролю, таких як аудит фінансово-господарської діяльності бюджетних установ та аудит ефективності виконання бюджетних програм.

Ці види аудиту мають інший порядок проведення порівняно з традиційними ревізіями, зокрема акцент на їх превентивності. Вони спрямовані на запобігання можливим порушенням, а не лише на виявлення вже скоєних незаконних дій. Особливу роль у процесі аудиту відіграє оцінка системи внутрішнього контролю бюджетної установи. Ефективно сформована система внутрішнього контролю здатна мінімізувати ризики порушень навіть без зовнішнього втручання [27].

Внутрішній контроль – це система заходів і процесів, спрямованих на забезпечення ефективного, економного та правомірного використання бюджетних коштів, дотримання законодавства та внутрішніх норм, а також досягнення цілей установи. Внутрішній контроль є невід’ємною частиною управління установою та охоплює всі рівні її діяльності. Взаємозв’язок видів контролю наведено на рис. 3.2.

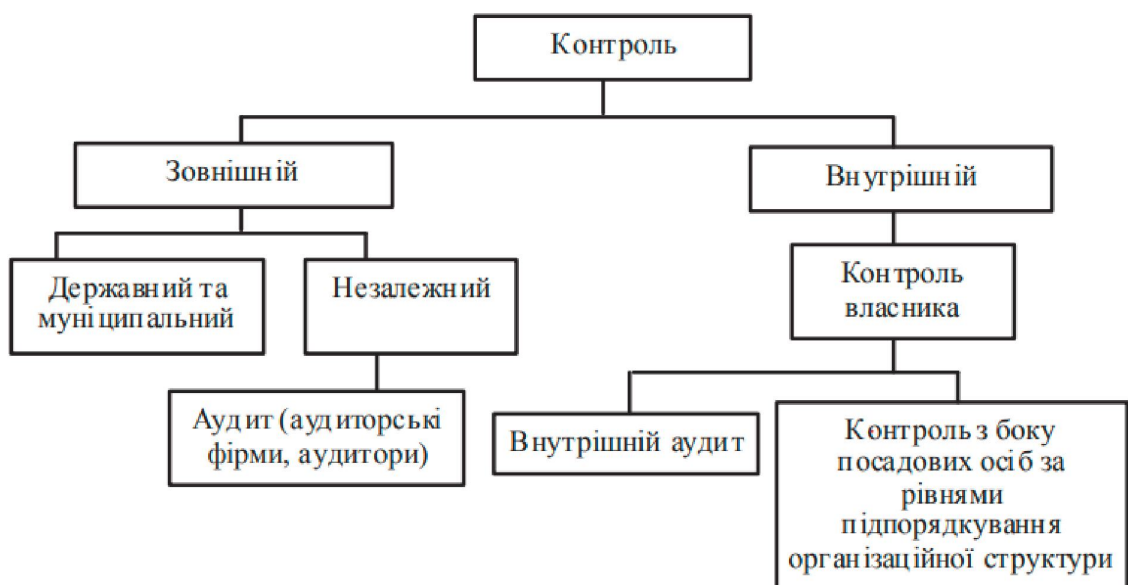

Рис. 3.2. Взаємозв’язок видів контролю

Традиційно дослідники [28,29,30] виділяють три основні етапи оцінки системи внутрішнього контролю:

1. Загальне ознайомлення із системою внутрішнього контролю.
2. Первинна оцінка надійності системи внутрішнього контролю.
3. Підтвердження достовірності оцінки системи внутрішнього контролю.

Загальна модель оцінки системи внутрішнього контролю бюджетної установи, відповідно до Міжнародних стандартів аудиту, має виглядати таким чином (рис. 3.3).

Модель оцінки системи внутрішнього контролю бюджетної установи відповідно до Міжнародних стандартів аудиту охоплює кілька ключових етапів і компонентів, які забезпечують повну, об'єктивну та достовірну оцінку. Основні елементи моделі включають:

1. Загальне ознайомлення з системою внутрішнього контролю:
 - вивчення основних компонентів системи;
 - аналіз політик і процедур, що регулюють внутрішній контроль;
 - ідентифікація ключових ризиків.
2. Первинна оцінка надійності системи внутрішнього контролю:
 - визначення сильних і слабких сторін системи;
 - попередня оцінка рівня надійності контрольних механізмів.
3. Підтвердження достовірності оцінки:
 - тестування функціонування системи внутрішнього контролю;
 - верифікація зібраних даних;
 - підготовка висновків про відповідність системи вимогам ефективності, законності та надійності.

Ця модель базується на принципах і вимогах, визначених у Міжнародних стандартах аудиту (ISA), які акцентують увагу на оцінці ризиків, ефективності контрольних процедур і наданні рекомендацій щодо вдосконалення системи.

Рис. 3.3. Модель оцінки системи внутрішнього контролю бюджетної установи відповідно до Міжнародних стандартів аудиту

Варто зазначити, що в Міжнародних стандартах аудиту зазначено: у процесі аудиту фінансової звітності аудитор зосереджується лише на тій політиці та процедурах у системі бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю, які стосуються тверджень, що є основою фінансової звітності.

Особливістю аудиту в державному секторі є те, що перевірка засобів внутрішнього контролю зазвичай проводиться більш широко та детально, ніж під час аудиту фінансової звітності у приватному секторі [31].

Оцінка системи внутрішнього контролю дозволяє визначити ризик системи контролю. Відповідно до Міжнародного стандарту аудиту (МСА) 400, ризик системи контролю - це ймовірність того, що викривлення у сальдо рахунка або класу операцій, які можуть бути суттєвими самостійно чи у поєднанні з викривленнями інших сальдо рахунків або класів операцій, не будуть

попереджені, виявлені чи своєчасно виправлені за допомогою системи бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю [31].

Після завершення загального ознайомлення з системою внутрішнього контролю та отримання аудитором достатнього розуміння її функціонування проводиться попередня оцінка ризику для кожного суттєвого сальдо рахунка або класу операцій. Отже, в установі обов'язково слід провести оцінку ризику за такими видами операцій:

- перевірка правильності ведення касових операцій, дотримання касової дисципліни;
- перевірка операцій на рахунках у банках та казначействі;
- перевірка правильності формування та використання коштів спеціального фонду установи;
- перевірка достовірності та реальності дебіторської та кредиторської заборгованості, правильності її відображення в обліку;
- перевірка правильності обліку та використання необоротних активів, запасів установи;
- перевірка правильності нарахування і виплати заробітної плати та обов'язкових відрахувань до фондів соціального страхування;
- перевірка правильності формування кошторисів бюджетних установ;
- перевірка законності, доцільності державних закупівель;
- перевірка правильності відображення в обліку та використання фінансування установи.

Відділ внутрішнього аудиту створений для забезпечення ефективної діяльності Головного управління та підпорядкованих йому установ, захисту їх законних майнових інтересів, удосконалення системи бухгалтерського обліку, підвищення ефективності роботи працівників і зміцнення фінансового стану.

Основне завдання відділу полягає в наданні начальнику Головного управління об'єктивних та незалежних висновків і рекомендацій щодо:

- функціонування та вдосконалення системи внутрішнього контролю;
- покращення системи управління;
- запобігання незаконному, неефективному та нерезультативному використанню бюджетних коштів і активів, а також помилкам чи іншим недолікам у діяльності об'єктів внутрішнього аудиту через проведення аудитів і консультацій;
- попередження помилок і недоліків у роботі Головного управління та підпорядкованих йому установ.

Методика контролю в установі є інструментом забезпечення прозорості, підзвітності та раціонального використання коштів, сприяючи підвищенню довіри до її діяльності.

3.3 Удосконалення організації та методики формування фінансової звітності

Основною метою фінансової звітності є забезпечення прийняття управлінських рішень, оскільки саме звітність надає об'єктивну, достовірну та неупереджену інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух коштів підприємства.

Обліковий процес завершується підготовкою фінансової звітності, яка відображає результати господарської діяльності установи. Звітність є системою показників у формі таблиць, що відображають обсяг і результати діяльності установи. Складання звітності є фінальним етапом облікової роботи.

Для прийняття економічних рішень користувачам фінансових звітів необхідно мати інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та зміни в фінансовому становищі установи. Фінансова звітність повинна відповідати потребам тих користувачів, які не можуть вимагати звітів, складених з урахуванням їх конкретних інформаційних потреб [32, с. 134].

Головними вимогами до звітності є реальність, ясність, своєчасність, єдність методики звітних показників і порівнянність їх з попередніми періодами. Якісні характеристики фінансової звітності полягають у тому, що інформація, яка надається в фінансових звітах, повинна бути зрозумілою і однозначною для користувачів, які мають достатні знання та зацікавлені в її сприйнятті. Фінансова звітність установи використовується для аналізу та контролю за виконанням договірних зобов'язань, оцінки господарської діяльності та складання планів на майбутнє.

Для покращення організації обліку та контролю Головного управління Держпродспоживслужби в Дніпротперовській області, можна впровадити наступне:

1. Автоматизація обліку та звітності:

– впровадження програмного забезпечення для автоматизації бухгалтерського обліку – це дозволить значно зменшити кількість ручної праці, мінімізувати помилки та пришвидшити формування звітності. Наприклад, автоматичне нарахування амортизації основних засобів, облік дебіторської заборгованості, облік фінансових активів;

– автоматизовані звіти – формування звітності, як на рівні місяця, так і на рік, з автоматичним оновленням даних для забезпечення актуальності цифр, а також з можливістю швидко адаптувати звіти під вимоги контролюючих органів.

2. Оптимізація обліку основних засобів та амортизації:

– регулярні інвентаризації – проводити інвентаризацію основних засобів і нематеріальних активів для забезпечення відповідності фактичного стану даним в обліку. Використання QR-кодів може полегшити облік і виявлення активів;

– автоматизація нарахування амортизації – використання програмних засобів для автоматичного нарахування амортизації основних засобів та нематеріальних активів відповідно до визначених стандартів і методів амортизації.

3. Управління дебіторською та кредиторською заборгованістю:

– інструменти для моніторингу заборгованості – впровадження програмного забезпечення для автоматичного обліку дебіторської та кредиторської заборгованості з можливістю відстеження строків погашення. Це дозволить вчасно виявляти прострочену заборгованість та знижувати фінансові ризики;

– регулярний аналіз і контроль дебіторської заборгованості – встановлення чітких строків і процедур для відстеження поточної дебіторської заборгованості (особливо важливо для заборгованості за товари, послуги та авансами).

4. Контроль за використанням бюджетних коштів:

– контроль за виконанням кошторису – залучення програмного забезпечення для моніторингу фактичних витрат порівняно з плановими на всіх рівнях (наприклад, для видатків за функціональною класифікацією). Це дозволить оперативно виявляти відхилення від плану і вчасно коригувати фінансові процеси;

– регулярний аналіз та перегляд витрат – встановлення процедур для перевірки і аналізу витрат, включаючи аналіз витрат на оплату праці, витрат на матеріали, соціальні відрахування тощо. Такий аналіз допоможе оптимізувати витрати і скоротити надмірні витрати.

5. Удосконалення обліку цільового фінансування – створення окремої системи обліку для фінансування, яке надається на певну бюджетну програму (цільові кошти). Це забезпечить прозорість у витратах та дозволить чітко відслідковувати використання коштів відповідно до їх призначення.

6. Внутрішній аудит та контроль – розробка і затвердження графіка внутрішніх перевірок та аудиту, щоб забезпечити постійну перевірку правильності обліку активів і зобов'язань.

7. Покращення організації роботи з персоналом:

– навчання персоналу – регулярні тренінги для бухгалтерів та інших працівників на тему нових вимог до бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Це дозволить співробітникам оперативно реагувати на зміни в законодавстві та поліпшить загальний рівень обліку;

– впровадження чітких інструкцій – розробка і впровадження стандартних операційних процедур (СОП) для всіх основних облікових процесів, таких як нарахування амортизації, облік дебіторської заборгованості, контроль за бюджетними витратами.

8. Прозорість і доступність фінансової звітності – забезпечити публікацію фінансових звітів для всіх зацікавлених осіб, зокрема через електронні ресурси або внутрішні платформи для забезпечення відкритості та прозорості в діяльності установи;

Вважаю, що ці пропозиції допоможуть удосконалити облік та контроль установи, забезпечити більшу прозорість, точність фінансової звітності та оптимізацію внутрішніх процесів.

Висновки до розділу 3

Дослідження організації та методики контролю фінансової звітності дозволило зробити наступні висновки:

1. Контроль є невід'ємною частиною управлінського процесу, що забезпечує ефективність і правомірність діяльності, зокрема в бюджетних установах. Його основні завдання включають перевірку використання бюджетних коштів, дотримання фінансових норм і процедур, а також попередження зловживань. Контроль у бюджетних установах здійснюється на різних етапах: попередньому, поточному та наступному. Принципи контролю, такі як незалежність, об'єктивність і публічність, є основою для ефективної системи контролю, що допомагає запобігти нецільовому використанню коштів та підвищити фінансову дисципліну.

2. Функціонування бюджетних установ в Україні в умовах нової економічної реальності вимагає ефективного використання фінансових ресурсів, що забезпечується через вдосконалення контрольно-ревізійної роботи. Зокрема, нові види контролю, такі як аудит фінансово-господарської діяльності та аудит ефективності виконання бюджетних програм, акцентують увагу на превентивному підході до запобігання порушень. Важливою складовою є оцінка системи внутрішнього контролю, яка здатна мінімізувати ризики порушень. Процес аудиту включає три основні етапи: ознайомлення з системою внутрішнього контролю, первинну оцінку її надійності та підтвердження достовірності оцінки. Оцінка ризиків, зокрема через перевірку різних видів операцій (касових, банківських, обліку запасів тощо), допомагає забезпечити ефективне управління фінансами. Основним завданням відділу внутрішнього аудиту є оцінка та вдосконалення системи внутрішнього контролю, запобігання нецільовому використанню коштів та удосконалення управління. Методика контролю сприяє прозорості та підвищенню довіри до діяльності установи.

3. Фінансова звітність є основним інструментом для прийняття управлінських рішень, оскільки надає об'єктивну та достовірну інформацію про фінансовий стан та результати діяльності установи. Вона повинна бути зрозумілою, своєчасною та порівнянною з попередніми періодами. Для покращення обліку та контролю в Головному управлінні Держпродспоживслужби в Дніпропетровській області запропоновано кілька важливих заходів, таких як автоматизація обліку та звітності, оптимізація обліку основних засобів, покращення управління дебіторською та кредиторською заборгованістю, контроль за бюджетними витратами, удосконалення обліку цільового фінансування та посилення внутрішнього аудиту. Впровадження цих заходів дозволить підвищити ефективність роботи, знизити фінансові ризики та забезпечити прозорість фінансової звітності.

ВИСНОВКИ

Дослідження теоретичних та практичних аспектів аналітично-інформаційного аналізу процесу формування фінансової звітності (на прикладі Головного управління Держпродспоживслужби в Дніпропетровській області) дозволило зробити наступні висновки:

1. Головне управління Держпродспоживслужби в Дніпропетровській області відіграє провідну роль у забезпеченні безпеки харчових продуктів і захисті прав споживачів. Як орган, створений на підставі постанови Кабінету Міністрів України, воно впроваджує державну політику у сферах ветеринарного, фітосанітарного, санітарного контролю, а також контролю якості товарів і послуг. Діяльність управління охоплює перевірки на всіх етапах – від виробництва до реалізації, що значно покращує рівень безпеки продукції та захисту прав споживачів. Особлива увага приділяється профілактиці поширення хвороб і шкідників, що важливо для здоров'я населення і стану екології регіону. Завдяки ефективній структурі і функціональним завданням, управління забезпечує високі стандарти безпеки, сприяючи розвитку справедливого ринку і покращенню якості життя в Дніпропетровській області.

2. Головне управління Держпродспоживслужби в Дніпропетровській області має значний вплив на забезпечення безпеки харчових продуктів, захисту здоров'я тварин і рослин, а також прав споживачів. У 2023 році відзначено скорочення фінансування для закупівлі обладнання та матеріалів, тоді як витрати на зарплати й енергоносії зросли через підвищення тарифів на комунальні послуги. Аналіз фінансових витрат свідчить про ефективне використання ресурсів, незважаючи на обмеження бюджету, із незначними залишками за окремими статтями. Однак скорочення коштів на лабораторні дослідження може вплинути на ефективність контролю безпеки харчових продуктів. Збереження балансу між фінансуванням і виконанням основних функцій є критично важливим для забезпечення стабільності й безпеки продукції в регіоні.

3. Головне управління Держпродспоживслужби в Дніпропетровській області діє в межах українського законодавства та регіональних нормативних актів, здійснюючи контроль за якістю й безпечністю харчових продуктів, правами споживачів, ветеринарним і фітосанітарним наглядом. Його робота базується на виконанні місцевих програм і розпоряджень обласної адміністрації, що дозволяє адаптувати національні стандарти до специфіки регіону і забезпечувати оперативне реагування на виклики у сфері безпеки та якості.

4. Дослідження організації та методики складання фінансової звітності показало, що звітність установи відображає її фінансовий стан, майно та результати діяльності. Вона формується відповідно до положень Бюджетного кодексу України та національних стандартів бухгалтерського обліку в державному секторі. Основні форми звітності включають:

- Баланс (форма № 1-дс): подає дані про активи, зобов'язання та власний капітал станом на певну дату;
- Звіт про фінансові результати (форма № 2-дс): показує доходи, витрати й фінансовий результат установи;
- Звіт про рух грошових коштів (форма № 3-дс): демонструє рух коштів за основними напрямками діяльності;
- Звіт про власний капітал (форма № 4-дс): деталізує зміни в структурі власного капіталу;
- Примітки до звітності (форма № 5-дс): містять пояснення та деталізацію фінансових показників.

Фінансова звітність подається до органів Казначейства у встановлені строки, забезпечуючи прозорість, контроль та оцінку ефективності використання бюджетних коштів.

5. Баланс (Звіт про фінансовий стан) є основним компонентом фінансової звітності Головного управління Держпродспоживслужби в Дніпропетровській

області. Він ілюструє співвідношення між активами, зобов'язаннями й власним капіталом, дотримуючись принципу подвійного запису. Формування балансу виконується відповідно до нормативних документів і методичних рекомендацій, що забезпечує точність даних і прозорість у використанні бюджетних коштів. Своєчасне складання балансу дозволяє оцінювати фінансову стабільність установи та ефективно управляти її ресурсами.

6. Звіт про фінансові результати (форма № 2-дс) відображає доходи й витрати установи, розподілені за обмінними та необмінними операціями, а також підсумковий фінансовий результат – профіцит або дефіцит. Структура звіту включає чотири розділи: результати діяльності, видатки за класифікацією, виконання бюджету та витрати за обмінними операціями. Метою цього звіту є надання інформації про ефективність використання коштів протягом звітного періоду.

7. Контроль є ключовою складовою управління, яка забезпечує ефективність і законність діяльності, зокрема в бюджетних установах. Основні завдання контролю включають перевірку правильності використання бюджетних коштів, дотримання фінансових норм і процедур, а також попередження можливих зловживань. У бюджетних установах контроль здійснюється на трьох етапах: попередньому, поточному та наступному. Ефективність контролю базується на таких принципах, як незалежність, об'єктивність і прозорість, що дозволяє уникати нецільового використання коштів та зміцнювати фінансову дисципліну.

8. Діяльність бюджетних установ України в умовах сучасних економічних викликів потребує максимально ефективного використання фінансових ресурсів. Це досягається за допомогою удосконалення контрольно-ревізійної роботи. Нові види контролю, такі як аудит фінансово-господарської діяльності й аудит ефективності виконання бюджетних програм, спрямовані на попередження порушень. Особливу увагу приділяють оцінці внутрішнього контролю, який

мінімізує ризики порушень. Аудит проходить у три етапи: вивчення системи внутрішнього контролю, оцінка її надійності та підтвердження отриманих висновків. Аналіз ризиків через перевірку різних операцій (касових, банківських, обліку запасів тощо) дозволяє забезпечити раціональне управління фінансами. Основною функцією відділу внутрішнього аудиту є вдосконалення внутрішнього контролю, запобігання нецільовому використанню коштів та підвищення ефективності управління. Така методика сприяє прозорості роботи установи та зростанню довіри до її діяльності.

9. Фінансова звітність є важливим інструментом прийняття управлінських рішень, адже вона надає об'єктивну інформацію про фінансовий стан і результати діяльності установи. Вона повинна бути зрозумілою, своєчасною та порівнянною з попередніми періодами. Для підвищення якості обліку та контролю в Головному управлінні Держпродспоживслужби в Дніпропетровській області рекомендовано впровадження таких заходів: автоматизація облікових процесів і звітності, оптимізація обліку основних засобів, вдосконалення управління дебіторською та кредиторською заборгованістю, контроль за бюджетними витратами, покращення обліку цільового фінансування та посилення внутрішнього аудиту. Реалізація цих заходів дозволить підвищити ефективність діяльності установи, знизити фінансові ризики та забезпечити прозорість фінансової звітності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади : Постанова Кабінету Міністрів України; Схема від 10.09.2014 № 442 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/442-2014-%D0%BF> (дата звернення: 27.11.2024)
2. Деякі питання забезпечення діяльності Державної служби з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.01.2016 № 76-р // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/76-2016-%D1%80> (дата звернення: 27.11.2024)
3. Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів : Закон України від 23.12.1997 № 771/97-ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/771/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 27.11.2024)
4. Про захист прав споживачів : Закон України від 12.05.1991 № 1023-ХІІ // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1023-12> (дата звернення: 27.11.2024)
5. Про ветеринарну медицину : Закон України від 25.06.1992 № 2498-ХІІ // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2498-12> (дата звернення: 27.11.2024)
6. Про карантин рослин : Закон України від 30.06.1993 № 3348-ХІІ // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3348-12> (дата звернення: 27.11.2024)
7. Про затвердження Положення про Державну службу України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів : Постанова Кабінету Міністрів України; Положення від 02.09.2015 № 667 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/go/667-2015-%D0%BF> (дата звернення: 27.11.2024)

8. Кодекс України про адміністративні правопорушення (статті 1 - 212-24) : Кодекс України; Закон, Кодекс від 07.12.1984 № 8073-X // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/80731-10> (дата звернення: 27.11.2024)

9. Накази та розпорядження Держпродспоживслужби України // URL: <https://dpss.gov.ua/diyalnist/normativnopravovabaza/nakazi>

10. Положення про Головне управління Держпродспоживслужби у Дніпропетровській області // URL: <https://dp.dpss.gov.ua/pro-sluzhbu/polozhennya>

11. Розпорядження Дніпропетровської ОДА // URL: <https://data.gov.ua/dataset/0392b954-6d13-4ac7-8b03-dfeed3080c90>

12. Звітність бюджетних установ / Карпенко Н. Г., Дорогань-Писаренко Л. О., Аранчій Я. С., Ліпський Р. В. – Полтава : РВВ ПДАА, 2013. – 255 с.

13. Бюджетний кодекс України : Кодекс України; Закон, Кодекс від 08.07.2010 № 2456-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2456-17> (дата звернення: 27.11.2024)

14. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 "Подання фінансової звітності" (Форми N 1-дс, 2-дс, 3-дс, 4-дс) : Наказ; Мінфін України від 24.12.2010 № 1629 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0095-11> (дата звернення: 27.11.2024)

15. Облік у бюджетних установах: Навчальний посібник. – 2-е вид., виправ./ За аг. Леня В.С. – Київ: Каравела, 2017. – 564 с., с. 451-461

16. Про затвердження типових форм меморіальних ордерів, інших облікових реєстрів суб'єктів державного сектору та порядку їх складання : Наказ; Мінфін України від 08.09.2017 № 755 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1416-17> (дата звернення: 27.11.2024)

17. Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі : Наказ; Мінфін України від 31.12.2013 № 1203 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0161-14> (дата звернення: 27.11.2024)

18. Фінансова звітність підприємств: Навчально-методичний посібник / С. В. Приймак, М. Т. Костишина, Д. В. Долбнєва. – Львів: Ліга-Прес, 2016. – 268 с.

19. Про затвердження Порядку подання фінансової звітності : Постанова Кабінету Міністрів України; Перелік, Порядок, Довідка, Форма типового документа від 28.02.2000 № 419 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/419-2000-%D0%BF> (дата звернення: 27.11.2024)

20. Про затвердження Методичних рекомендацій з перевірки порівнянності показників фінансової звітності суб'єктів державного сектору : Наказ; Мінфін України від 28.12.2017 № 1170 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/v1170201-17> (дата звернення: 27.11.2024)

21. Про затвердження національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі : Наказ; Мінфін України від 24.12.2010 № 1629 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0087-11> (дата звернення: 27.11.2024)

22. Про затвердження Порядку заповнення форм фінансової звітності в державному секторі та Змін до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 "Подання фінансової звітності" : Наказ; Мінфін України від 28.02.2017 № 307 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0384-17> (дата звернення: 27.11.2024)

23. Звітність бюджетних установ курс лекцій для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «магістр» спеціальності 071 «Облік і оподаткування» денної

та заочної форм навчання : Миколаївський аграрний університет. – Миколаїв, 2021. – 74 с.

24. Контроль і ревізія: Підруч. для студентів вузів спец. "Облік і аудит" / Ф. Ф. Бутинець, Н. Г. Виговська, Н. М. Малюга, Н. І. Петренко. – 3-є вид., доп. і перероб. – Житомир: ПП "Рута", 2002. – 544 с.

25. Контроль у бюджетних установах. Конспект лекцій. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2008. – 92 с. (Укр. мов.).

26. Контроль у бюджетних установах: Підручник / Дікань Л.В. – Х.: ВД «ІНЖЕК». – 2010.– 408 с.

27. Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. Випуск 16. Частина 1. – 2009. – С. 184-189.

28. Петрик О. А. Аудит: методологія і організація. К. : КНЕУ, 2003. — 260с.

29. Редько О.Ю. Аудит в Україні. Морфологія: монографія. — К. : Інформаційно-аналітичне агенство, 2008. — 493с.

30. Дорош Н.І. Аудит: методологія і організація. — К. : Знання, 2001. — 402с.

31. Міжнародні стандарти аудиту, надання впевненості та етики: Видання 2006 року / Н.І. Гаєвська (редкол.), О.В. Селезньов (пер.з англ.). — К. : Аудиторська палата України, 2006. — 1146с.

32. Бутинець Ф.Ф. Стандарти аудиту, надання впевненості та етики Міжнародної федерації бухгалтерів: тести; [навч. посіб. для ВНЗ] / за ред. проф. Ф.Ф. Бутинця; 3-є вид., перероб. і доп. – Житомир: ПП «Рута», 2006. – 208 с.

ДОДАТОК 1

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ **ВСЕ БУДЕ УКРАЇНА**

Полтавський державний аграрний університет

Кафедра обліку і оподаткування

**«БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, КОНТРОЛЬ ТА АНАЛІЗ
В УМОВАХ ІНСТИТУЦІЙНИХ ЗМІН»**

Збірник наукових праць VII Всеукраїнської науково-
практичної конференції

7

ПОЛТАВА 2024

УДК 657

Бухгалтерський облік, контроль та аналіз в умовах інституційних змін:
Збірник наукових праць VII Всеукраїнської науково-практичної конференції.
31 жовтня 2024 р., м. Полтава, / Полтавський державний аграрний університет.
Полтава: ПДАУ, 2024. 1495 с.

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ:

Голова організаційного комітету: **КАНЦЕДАЛ НАТАЛІЯ** – к.е.н., доцент, завідувач кафедри обліку і оподаткування Полтавського державного аграрного університету

Секретар організаційного комітету: **ЛЕГА ОЛЬГА** – к.е.н., доцент, професор кафедри обліку і оподаткування Полтавського державного аграрного університету

Члени організаційного комітету:

ГНАТИШИН ЛЮДМИЛА – д.е.н., професор, завідувач кафедри обліку та оподаткування Львівського національного університету природокористування

ДУБІНІНА МАРИНА – д.е.н., професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування Миколаївського національного аграрного університету

ЗАЙЦЕВ ЮРІЙ - д.е.н., професор, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування Полтавського державного аграрного університету

ЗОРЯ ОЛЕКСІЙ - д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування Полтавського державного аграрного університету

КОБЕЛЄВА ТЕТЯНА – д.е.н., професор, професор кафедри економіки бізнесу і міжнародних економічних відносин Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»

ПЕРЕРВА ПЕТРО - д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки бізнесу і міжнародних економічних відносин Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»

СЛАВКОВА ОЛЕНА - д.е.н., професор, професор кафедри публічного управління та адміністрування Сумського національного аграрного університету

СУК ПЕТРО - д.е.н., професор, професор кафедри обліку і оподаткування Відокремленого підрозділу Національного університету біоресурсів і природокористування України «Ніжинський агротехнічний інститут»

ХОМИН ПЕТРО – д.е.н., професор, професор кафедри обліку та аудиту Тернопільського національного університету ім. Івана Пулюя

АРАНЧІЙ ДМИТРО - к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування Полтавського державного аграрного університету

БЕЗКРОВНИЙ ОЛЕКСАНДР – декан факультету обліку та фінансів, к.е.н., доцент, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування Полтавського державного аграрного університету

ГУБАРИК ОЛЬГА - к.е.н., доцент, в.о. зав. кафедри обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою, Дніпровського державного аграрно-економічного університету

ПРИЙДАК ТЕТЯНА– к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування Полтавського державного аграрного університету

ПРОКОПИШИН ОКСАНА – к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку та оподаткування Львівського національного університету природокористування

СКИБА ГАННА - к.е.н., доцент, завідувач кафедри обліку і оподаткування Навчально-наукового Інституту управління, економіки та бізнесу «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом»

СТАМАТ ВІКТОРІЯ - к. е. н., доцент, доцент кафедри менеджменту та маркетингу Миколаївського національного аграрного університету;

ЯЛОВЕГА ЛЮДМИЛА – к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування Полтавського державного аграрного університету

© Автори, 2024

© Кафедра обліку і оподаткування, 2024

© Полтавський державний аграрний університет, 2024

ВСЕ БУДЕ УКРАЇНА

Перківська Маргарита, Кузуб Михайло	
Діджиталізація бухгалтерського обліку в Україні.....	595
Пікуль Світлана. Науковий керівник - Тютюнник Світлана	
Облікове відображення касових операцій банку.....	598
Піргач Анастасія. Науковий керівник - Мулик Тетяна	
Шляхи вдосконалення організації обліку адміністративних витрат.....	601
Плішенко Владислава, Шершова Вікторія	
Науковий керівник - Мокієнко Тетяна	
Класифікація та структура капіталу підприємства для потреб бухгалтерського обліку.....	604
Полтавська Уляна. Науковий керівник- Мошковська Олена	
Особливості бухгалтерського обліку Франції.....	606
Попова Євгенія. Науковий керівник - Усатенко Ольга	
Складові аналізу процесу формування фінансової звітності.....	610
Полярков Микола. Науковий керівник - Лисенко Алла	
Податкове прогнозування як складова фінансової стратегії суб'єктів господарювання.....	613
Прокопишин Оксана, Ціцька Надія	
Цифровізація як пріоритетний напрям у розвитку бухгалтерського обліку....	615
Проц Вероніка. Науковий керівник - Мошковська Олена	
Бухгалтерський облік в умовах воєнного стану.....	618
Рагуліна Анастасія, Хилько Іван	
Прогнозування банкрутства підприємств за допомогою економіко-математичних моделей в умовах нестабільного ринку.....	622
Rahulina Iryna, Komyschanchenko Artem	
Organization of on-farm control in the management cost accounting system...	625
Rahulina Iryna, Pereguda Anna	
Quality control of the inventory process of goods and material values at the enterprise.....	628
Рижа Вікторія. Науковий керівник - Мошковська Олена	
Модель бухгалтерського обліку в Іспанії.....	631
Рильський Максим. Науковий керівник - Рагуліна Ірина	
Облікова політика підприємства - значення та порядок розробки.....	634
Rudenko Marina. Research supervisor – Zaika Svitlana	
The impact of global economic changes on the accounting and financial reporting of agricultural enterprises.....	636
Рута Катерина. Науковий керівник - Мошковська Олена	
Інтеграція цифрових інструментів в систему бухгалтерського обліку.....	638
Сивак Катерина	
Науковий керівник - Мулик Тетяна	
Інформаційна система як елемент реінжинірингу бізнес-процесів в діяльності фермерського господарства.....	640

ПОПОВА ЄВГЕНІЯ, здобувач вищої освіти
 Науковий керівник – **УСАТЕНКО ОЛЬГА**, д.е.н., професор
 Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро

СКЛАДОВІ АНАЛІЗУ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Наразі підприємницька діяльність стикається з різкими змінами на ринках, нестабільністю зовнішнього середовища та зростаючою конкуренцією. В таких умовах досягти ефективності важко, тому підприємства потребують фінансової стійкості. Оцінка фінансового стану, зокрема через аналіз звітності, дозволяє визначити рівень конкурентоспроможності та напрямок розвитку.

Аналіз фінансової звітності — це процес, який дозволяє порівняти результати діяльності підприємства, а також оцінити його минулий і поточний фінансовий стан. [1, с. 41].

Основними джерелами інформації для аналізу фінансового стану підприємства є бухгалтерський баланс (форма № 1), звіт про фінансові результати (форма № 2), звіт про власний капітал (форма № 3), звіт про рух грошових коштів (форма № 4), а також дані первинного та аналітичного обліку, що деталізують окремі статті балансу.

Метою аналізу фінансових звітів є допомога фінансовим аналітикам у обґрунтуванні фінансових планів, виявленні слабких місць у фінансових операціях компанії, а також вжиття заходів для їх виправлення. Це також дозволяє прийняти рішення щодо найефективнішого інвестування коштів і ресурсів та коригування напрямків майбутньої діяльності компанії. [2, с. 187].

Метою аналізу фінансової звітності є оцінка результатів ефективності діяльності підприємства за звітний період та його поточного фінансового стану. Важливо своєчасно виявити та усунути недоліки й проблеми в основній діяльності, а також знайти резерви для покращення фінансового стану підприємства.

Аналіз фінансової звітності дозволяє здійснити: попередню (загальну) оцінку фінансового стану підприємства; аналіз платоспроможності та фінансової стійкості; аналіз використання капіталу; оцінку кредитоспроможності та ліквідності балансу; аналіз ризиків; оцінку обігу оборотних коштів; визначення потенційного ризику банкрутства; аналіз дохідності (рентабельності); оцінку валютної самоокупності; аналіз рівня самофінансування; оцінку інвестиційної привабливості; аналіз фінансових результатів; прогнозування розвитку та аналіз потенціалу підприємства тощо.

Майновий стан підприємства на початок і кінець звітного періоду відображається в балансі. Порівнюючи зміни в активах, можна визначити, як змінилося майно підприємства. Інформація про зміни в управлінській структурі, впровадження нових напрямків діяльності та роботу з контрагентами зазвичай описується в пояснювальній записці до річної бухгалтерської звітності. Оцінити перспективи розвитку підприємства можна за допомогою аналізу динаміки прибутку. Недоліки в діяльності підприємства можуть бути

ВСЕ БУДЕ УКРАЇНА

помітними в балансі як у явній формі, так і приховано, наприклад, коли статті звітності вказують на проблеми в роботі. Навіть у балансах прибуткових підприємств можуть міститися приховані статті, які свідчать про певні недоліки в діяльності.

Практика фінансового аналізу виробила кілька основних методів читання фінансової звітності підприємства. Серед них можна виділити такі:

1) Горизонтальний аналіз – порівняння фінансових показників за кілька періодів для виявлення динаміки змін.

2) Вертикальний аналіз – вивчення структури фінансових звітів шляхом відображення частки кожної статті в загальному підсумку.

3) Трендовий аналіз – аналіз зміни показників протягом тривалого періоду для виявлення довгострокових тенденцій.

4) Аналіз відносних показників (фінансових коефіцієнтів) – використання фінансових коефіцієнтів для оцінки ефективності, ліквідності, рентабельності та інших аспектів діяльності.

5) Порівняльний аналіз – порівняння показників підприємства з даними інших компаній або середніми по галузі.

6) Факторний аналіз – визначення впливу окремих факторів на загальні фінансові результати підприємства. [3, с. 343].

Використання прийомів, засобів і методів аналізу для досягнення поставлених цілей у фінансовій звітності господарства разом формує методіку та методологію аналізу.

Таким чином, аналізом фінансових звітів займаються не лише керівники та спеціальні підрозділи підприємства, а й власники, інвестори, банки (для оцінки кредитування) і податкові органи (для контролю надходжень до бюджету). Аналіз може бути як внутрішнім, так і зовнішнім. Внутрішній аналіз проводять відповідні відділи підприємства, і його результати важливі для планування, контролю та розробки перспектив фінансового стану.

Внутрішній аналіз фінансового стану включає:

- 1) аналіз самоокупності підприємства;
- 2) оцінку власних фінансових ресурсів і кредитоспроможності;
- 3) аналіз ліквідності та платоспроможності;
- 4) аналіз динаміки прибутку і рентабельності;
- 5) оцінку використання майна та вкладеного капіталу.

Зовнішній аналіз здійснюється зовнішніми користувачами, такими як інвестори, постачальники ресурсів і органи контролю, на основі даних оприлюдненої звітності. [4, с. 67].

Зовнішній фінансовий аналіз включає:

- 1) оцінку фінансового стану та стабільності підприємства;
- 2) аналіз показників рентабельності;
- 3) аналіз абсолютних показників прибутку;
- 4) оцінку ефективності використання залученого капіталу;
- 5) економічну діагностику фінансового стану.

Варто зазначити, що на основі результатів фінансового аналізу не слід

ВСЕ БУДЕ УКРАЇНА

робити категоричні висновки; цей аналіз має на меті реальну оцінку майна підприємства та правильне групування інформації для виявлення проблемних аспектів.

Аналіз фінансової звітності полягає у відборі, групуванні та вивченні даних про фінансові ресурси підприємства та їх використання, що необхідно для мобілізації ресурсів, потрібних для виконання планових завдань і погашення фінансових зобов'язань у процесі господарської діяльності. У рамках аналізу розглядаються питання формування та використання окремих видів фінансових ресурсів, їх розміщення в різні активи, оцінка платоспроможності та фінансової стійкості підприємства, а також швидкість обігу коштів.

Без аналізу фінансової звітності неможливі планування, прогнозування, бюджетування, ефективне розміщення фінансових ресурсів і аудит. Аналіз фінансової звітності має ключове значення для економічної діяльності підприємства, оскільки дозволяє:

- виявляти резерви для поліпшення фінансового стану;
- об'єктивно оцінювати раціональність використання всіх видів фінансових ресурсів;
- своєчасно вживати заходів для підвищення платоспроможності, ліквідності та фінансової стійкості.

Таким чином, правильно організований облік і процес складання фінансової звітності забезпечать зовнішніх і внутрішніх користувачів достовірною інформацією, що дозволить приймати управлінські рішення, спрямовані на економію коштів і їх цільове використання.

Список використаних джерел:

1. Цигилик І.І., Кропельницька С.О., Мозіль О.І.: Економічний аналіз господарської діяльності підприємства: навч. посіб. // Центр навчальної літератури, 2009. 123 с.
2. Загородній А.Г., Партин Г.О., Пилипенко Л.М. Бухгалтерський облік: основи теорії і практики: підручник. 2-ге вид., перероблене і доповнене. К.: Знання, 2009. 422 с.
3. Подольська В.О., Яріш О.В. Фінансовий аналіз: підручник. К.: Центр навчальної літератури, 2007. 488 с.
4. Тарасенко Н.В. Економічний аналіз: практикум: навчальний посібник для ВНЗ (рек. МОН України) / Львів.: Новий світ 2006. 280 с.

